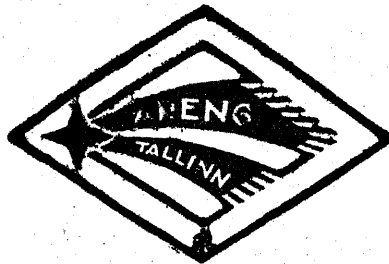

ROMAAN

No 20

SISU: **PROOVINGUMBER**

- K. Mikszáth'i: Wana kelm.
H. v. Meerhelmb: Mina ütlen ei!
Blasco Ibanez: Rööwlid.
H. Claudius: Waikne laul.
Bulgaaria wanadsónad.
Géza Gárdonyi: Annakese päewaraamat.
P. Grünfeldt: Minu laul.
Arthur Schubart: Maawa.
Rigveda: Müristusjumal Indra.
Beatrice Fairfax: Hea sõna.
P. Grünfeldt: Mälestused.
C. Wells: Mees, kes maakerast läbi kukkus.

**KIRJASTUS-OSAÜHISUS "A RENG",
TALLINN, 1924. III. AASTA KÄIK.**

Kindimõistatus

Nr. 20 (62).

24-st tikust tuleb kokku seada kõrval tähendatud kujul 9 ruutu. Siis ära võtta 8 tikku nii, et kaks ruutu järel jääb. Kuidas on see võimalik?

Lahendused tulevad saata „Romaani“ talitusele, Tallinn. Müüriwähe tän. nr. 16, kuni 25. novembrini. Lahendajate nimed avaldatakse „Romaanis“ nr. 23.

Oigele lahenduste saajate wahel loositakse välja:
1) H. Tammsaare — Varjundid; 2) Ed. Börnhöhe — Viljandi mäss; 3) Anna Haawa — Rooma muinaskangelased.

„Romaani“ talitus.

Kindimõistatuse lahendus

Nr. 17 (59)

on: W a n a w a r a.

Oigeid seletusi saatsid:

Tallinnast: Ada Altberg, Heinrich Eslon, R. Hacker, Lolo Juuse, W Loomann, R. Laut, I. Pärnpuu, M. Preast, A. Stern, Espe Ranto, Helmy Triik, Mihkel Tiido, Alice Tänaawa, S. Truumann, Eduard Triik, Herta Wälja.

Tartust: W. Jauram, E. Paabo, A. Paabo, Arwid Wilms.

Pärnust: Molda Küng, Georg Kask, Hilda Kaskema, K. Kurm, M. Põldsam, Alex. Roosmann, Erich Riit, A. I. Roosmann.

Paidest: M. Paulus, A. Roosileht, F. Lokmann.

Wõrust: Aleks. Lesment. **Walgast:** Adele Meduholm. **Narwast:** E. Reising, Kaarin Roots. **Rakwerest:** Joh. Kadaja. **Haapsalust:** W. Kimberg. **Kuressaarest:** W. Lember. **Kilingi-Nõm-**

melt: E. Grents. **P. Jakobist:** M. Lewand. **Sindist:** Marie Hansson. **Asarist:** T. Weigel. **Eiwast:** A. Pärn, Joh. Teder. **Kanepist:** Adolf Tobber. **Pilistwerest:** A. Kulu. **Kablist:** A. Martinson. **Nõmmelt:** B. Kask. **Põltsamaalt:** S. Toming. **Hiiu-Keinast:** Eduard Weel. **Leodist:** August Allik. **Märjamaalt:** E. Uusmann. **Rõngust:** Leonhard Tobber. **Mõisaküllast:** Mihkel Palu. **Kasarist:** K. Lemmegas. **Alatskiwilt:** B. Pärnits, K. Wenter.

Loosimisel wõitsid: 1) Ernst Peterson — Rahwawalgustaja — **E. Grents**, Kilingi-Nõmmest; 2) Anna Haawa — Rooma muinaskangelased — **Magda Luikmann**, Tallinnast, Lasnamäe nr. 14 3) Jakob Liiw — Lugulaulud — **Aleks. Lesment**, Wõrust, Kreutzwaldi tän nr. 43.

„Romaani“ talitus.

Romaani

Ilmub kaks korda kuus.

Tellimise hinnad:		Toimetaja: P. Grünfeldt.		Kuulufuste hinnad:	
Aastas (24 nr.nr.) M. 750.—	Wäljaandja: R. o. ü. „Aareng“	1/1 lehekülge M. 3.500.—	1/4 lehekülge M. 900.—		
1/2 „ (12 nr.nr.) „ 400.—	Talluse aadress:	1/2 lehekülge „ 1.750.—	1/8 „ „ 450.—		
1/4 „ (6 nr.nr.) „ 225.—	Tallinn, Müüriwähe tän. 16	1/3 „ „ 1.200.—	1/16 „ „ 225.—		
1 kuus (2 nr.nr.) „ 80.—	(üks B Laenuwanga majas).				
Astiknumber „ 40.—	Telefon 1253.				
					Tekstis 50% kallim.

Tellimist wõtawad vastu kõik postkontorid, raamatukauplused ja „Romaani“ esitused.

Nr. 20

III aastakäit.

1924

Wana felm.

Ungari firjaniku Kálmán Mikszáth'i romaan.

2

„Sui,“ mõttes pois, „mis oleks, kui ma ta parunesile koju kaasa wiiksin? Aga kas leian wõimalust seda talle kätte anda, sest et parun minu peale ikka veel pahane on? Ah tähja, panen ta õhtul salamahiti Maria aknale wõi saadan ta talle kätte Susi kaudu.“

Nii sõbrunes ta selle mõttega ikka enam ja ta roosipung hüüdis talle:

„Wõta mu kaasa; siin on nii külm; tulin liig wara ilmale.“

Ned oli piiratud kõrgest müürist, mille raudwärawast ainult saadi aeda waadata. Tagapool nähti suurt maja mansardikorraga ja lugemata luwidega, kes üksikelt katusel suudlesid.

„Mis maja see on?“ küsis Laszlo.

„Inglise preilite kloooster.“

„Kas wärawat seal ei awata?“

„Nonnid ei käi wäljas, nad teewad ainult harwa oma õpilastega mõni jalutuskäigu.“

Paar korda nägi Laszlo aednikku kruustitud teel. Kõrwal kõrge müüri sees oli wäraw, mis naabrikundi õue wiis. See oli „Kulblamba“ wõdrastemaja, mis kord ka kloostri juure kuulus. Abtinnaks olis tooford keegi preili Balas'h, kes pärast peigmehe surma otsustas nonniks hakata.

Pärast aga kahetse ta oma otsust, palaw meri woolas ta soontes, ja ta ehitas kloostri kõrwale palee ning läks õhjel salawärawa

kaudu sinna. Seal wõttis ta nonnikkide seljast ja ilmus pikantse Prantsuse kleidis kutsutud külaliste keskele, kes enamasti ohwitserid olid, kellele ta wale nime all rahutus lustilikuses juttu westis ja nalja tegi.

Majadaamiks, kes saladust tundis, oli ta enesele wõitnud preili Billarey, ja nad tegid kahetse mõnegi tembu ära. Weel praegu jutustawad hallipeaga eided temast kõikjugu jumalawallatuid lugufid.

Nastafada hiljem sai preili Balas'h patusest paleest kulblamba wõdrastemaja, aga weel tänapäew seisab floostri müüris üks, mis wälja naabrikundile wiib.

Laszlo nägi nelipühi laupäewal, kuidas aednik roostetanud wõtmega ukse awas ja, ust praokile jättes, Lambasse läks klaasi õlut jooma. See andis talle mõtte, et wõdrastemaja õuest kloostriaeda saab minna. Nii siis läks ta Lambasse ja puges nägematult aeda. Sõda põksus tal . . . kui aednik tagasi tuleks!

„Oh, see on üks kama kõik,“ mõttes ta, „mina teba ei karda!“

Mitte pahemale ega paremale poole waadates, jooksis ta otseteed roofi juure.

Nüüd oled ja minu oma, ilus roosipung!“
„Aga kui ta seda murdma kummardas, kajas äkki kaskim hää!“

„Mu herra, see pole lubatud!“

Laszlo kohkus ja nuga luikus tal käest; ta vaatas häält kuuldes üles, ja peaaegu kiwistunult kogeles ta:

"Püha Jumal! Maria Jnolay!"

"Waata, waata," naeris neiu, "see on ju lukusepp!"

Ta filmitfes teda, kuna Laszlo noa järele kummardas.

"Kuidas ta on kaswanud," mõtles neiu, ja märkas siis noormehe huulel habemendemeid.

"Teil on ju wurrudki," tahtis ta ütelda ja awas oma punahuuled kofetilt. Aga ta wakis ometi ja punastas kui õun.

"Teie ehmatafite mind nähes?" küsis Lasz'lo kohmetult.

"Muidugi ehmatafin, et tahtsite minu lille murda."

"On see siis Teie oma? Ah, ja minul oli nõu seda Teile kinkida."

"Tänan," tähendas neiu pillkawalt. "Jnime mene rawitseb teda suure waewaga, laseb aednikul iga õhtul talle kabele poole tule üles teha, et temale juuniööd ette kujukada, ja kõik seda sellepärast, et Teie õie emneiega saaksite murda. Kust Te stia fisse saite?"

"Mebnik jättis kõrwalukse lahti; mina aga tahtsin roosti murda ja Telle Sulhomi tuua."

"Kas Te stis ei teadnud, et ma stin flooftris olen?" küsis neiu üksluiselt.

"Oh Jumal, kui ma seda oleksin teadnud! Ma usun ju weel praegu, et und näen. Kuidas wõis see juhtuda?"

"Preili lahkus meilt papaga tülli sattudes," seletas Maria otsekoheselt. "Minu toodi stia flooftrisse ja nüüd olen stin ning läigin kui pigi."

Üleannetult keerutas ta lapse kombel enast Lasz'lo ees nii ruttu ringi, et kuub kelaana üles tõusis.

Billed, pöhsad, rohud — kõik naerfid selle nalja üle. Maipäite walas oma sulafulda fogu loobuse peale, ifegi tuleasemete koha peal roofipuud näifid olewat kui taks lustilist filma.

"See on suur õnn," ütles Laszlo unistades, "et Teid wilmaks leidfin."

"Teete, nagu oleksite mind otfinud."

"Kas arwate, et ma igapäew Teie peale ei mõtle?"

"Mina ei arwa midagi, tean ainult, et midagi hullu tahtsite teha ja m'nu roofi murda, mis ma tõotafin tulewal nädalal wõia patuandeksandmise pühale Kelois, kuhu kõik läheme. Jstutafin roofipuu wara kowadel ja seletafin abtinmale, et selle roofipuu esimese õie pühendan pühale neitsile. Abtinna naeris. "See ei awa oma punga nii pea, laps." — "Stis junnin ma teda selleks," wastafin mina, sest

rahwalaul ütleb, ainult õitsma mitte hakata ei saa teda sunnida, aga et ta õitseks, selleks wõib teda ehk ometi sunnida. "Kas pole õige?"

Laszlo noogutas ainult pead; ta kuulas ja kuulas armast häält ning neelas wõlumat kaju.

"Weel üks kartus oli mul, ja ma küfsin õelt "Ditlielt, kas lubatud on lille petta, wõi on see patt. Õde mõtles järele ja ütles: "Lilledel ei ole hinge, sellepärast tohib neid petta." Mina wastafin: "Kui lilledel ei ole hinge, kust tuleb siis nende lõhn?" Selle peale ei teadnud ta mulle wastata. Wõi teate Teie sellest midagi?"

"Ei, aga ma usun, lilledel on hing."

"Noh, wõib ju olla, aga Teil seda ei ole, sest muidu ei oleks Teie seda lille tahtnud murda. Mina oleksin selle läbi sattunud raskesse seisukorda, sest ma wõlgnen selle lille neitsi Mariale."

"Hea, et oma wõlga mee'es peate, parunefs. Kas wõlgnete mulle ka midagi?"

Neiu tegi süütu näo nagu noor käsifene.

"Ei mäleta," ütles ta wiimistades ja raputas pead, nii et juuksed lendafid ja üks kõrwarõngas maha kukkus.

Lasz'lo kummardas selle järele.

"Teate, et mulle kõrwa-augud tehii?" ütles neiu. "Minewal pühapäewal. Walus ei olnudki."

"Nüüd tean ma ja ei unusta seda iial," pilkas Laszlo, "aga ma näen, Teie olete unustanud, et ma Teid puu otsast maha tõin."

Maria punastas.

"Ah, tean nüüd . . . Teie pääfsite minu ja . . . ja . . ."

Laszlo astus julgemini lähemale.

"Teie lubafite mulle selle eest suud anda."

"Tookord olin ma alles wäike plika."

"Seda olete weel praegugi."

"Kui mind selleks arwate, mis kasu on Teil siis juudluselt. Parema lõõn Teile patfi. Ets ole õige?"

Lasz'lo naeratas

"Parem tunnistatan, et preili olete."

"Tänan; Teie olete wäga armastuswääriline, aga mina ei maksa, herra wõlausaldaja."

"Olete minu peale pahane?"

"Ei."

"Miks Te stis ei taha maksta?"

"Sellepärast, et tõstne preili ainult seda suudleb, sellele ta fõrd naiseks lähleb."

"Kas ei ütelnud Teie alati, et minu naiseks tahate saada? Tuletage ometi meele, Maria, kuidas endid üksteisega kabelis kihlasime."

"Mäletan, aga sefsaadit on paljugi muutunud."

„Mis nime't ?“

„Ihm ütleb, see on nüüd mõimatu.“

„Mis Te ilma all mõllete ?“

„Oma sõbrannasid, kellele ma oma saladuse avaldasin. Meie ütleme instituudis üksteisele nimelt kõik. „Wüh“, arwas krahwinna Kati Starwitz, „ja armastad lufuseppa — kas sul häbi ei ole ?“

Laszlo pea wajuš noruše kui süüdlase pea.

„Siis küüš ta minult, mis mul selle peale on wastata, ja mina ütlesin, et seda romaani-deski juhtub Aga Eise Zetefalva seletas, tema olla juba kõik Saksja romaanid läbi lugenud, kuid seda ei mõimat juhtuda. Paruness Juofah mõimat sama wähe lufusepale minna, kui ninasarwik elwandile.“

Laszlo soontes tardus weri.

„Ta seifis nagu süüdlane.“

„Mis pean ma nüüd tegema ?“ küüš ta warišedes.

„Seda mina ei tea,“ wastas Maria õlgu kehitates. „Mina ei wõi parata. Pesen oma käed süütuses.“

Kui ta aga Laszlo walu ja kurbust nägi, jätkas ta pehmesti ja kahetšedes :

„Waadake, waadake, miks hakkasite lufusepaks ? Seega tegite faks inimest õnnetuks.“

„On siis lufusepa amet midagi paha ?“ hüüdis Laszlo metšikult ja tahtis neiu käest kinni hahmata.

Aga neiu taganes kiljatades.

„Arge mind puutuge. Ega Te mind ometi ei taha tappa ?“

Neiu ütles seda pool wiimlatabes, pool meelitates, teda peaaegu wälja kutsudes, nagu näeks ta heameelega, et Laszlo ta tapaks. See oleks armastuse kurbmäng, sündmus, millest õpilasid kümme päewa jutustasid ja millepärast teda kahestasid.

Laszlo märkas alles nüüd lahtist nuga, mis tal ilka weel käes oli.

„Oh, wabandage, Maria, aga ärge lahkuge! Ennem tapan enese kui Teie. Tahtsin ainult küüda, kas siis lufusepa amet nii juur häbitasi on ?“

„Mina ei usu ju ka, et ta häbitasi on,“ wastas neiu warišedes, „aga kui ilm seda ütleb, siis ta seda ka on.“

Sellejuures naeratas ta ja wiskas talle jumalaga jättes käega.

„Käälisin Teiega juba liig kaua ; mind otšitakse, elage hästi !“

Laszlo ruttas talle järele.

„Maria, jääge weel filmapilguks seisma ; ärge lahkuge minust nii, aidake mind !“

„Millega ! Millel ? Olete jaburaks läinud ? Minge koju, meid wõib a'nast näha !“

Woiš astus pisut kõrwale ühe plataani warju.

„Kas soowite, et ma lufusepaks enam ei jääks ?“ küüš ta otšustawalt. Trostiwuš seifis ta otšastel, kindlus ta kofkutõmmatud kulmu-del.

„See oleks ju hea,“ ütles neiu laisalt.

„Aga mis tahaksite siis olla ?“

„See, kelleks Te soowite, et ma saaksin.“

Maria naeris.

Mõte, et wõib ühele noorele mehele ta elutee määrata, meeldis talle. Ta silmad wälku-sid.

„Kas teate, mis mulle kõige enam meeldiks ?“ ütles ta. „Saage ohwitseriks !“

„Ohwitseriks ?“

„Jah, mulle meeldiwad ohwitserid, nad on nii kenasti riides. Ka minu sõbrannadele meeldiwad nad. Kati kirjutab ka ühele neist.“

„Siit ?“

„Siit.“

„Siis mõime meie ka kirju wahetada ?“

„Muidugi, eelbades, et ohwitseriks saate.“

„Selleks ma saan, Maria, ma wannun seda. Aga kuidas see Kati kirjutab ? Posti kaudu ?“

„Oh et ; meil on iseäralik moodus. Ütlen seda Teile, sest nüüd ei tarwitse ma Teile enam midagi salata.“

Neiu sai jutufaks ja ta hääl otse sulas soojusest ja südamlikkusest, kui jätkas :

„Pange luff suu ette, lufusepakene, et Te midagi ära ei anna. Meil on nimelt eesl, kellega aednik Lumbus wett weab aia kahtmis-seks. See on päewal. Hommikul läib Lumbus eesliga turul sisse ostmas. Geskil on juured kõrwad nagu kotid ja ühte kõrwa matab Kati kirja, mille ohwitser Eduard Witmaneck tänawa nurgal sealt wälja wõtab. Siis loeb ta kirja läbi, kirjutab ruttu wastuse ja wiib see jälle eesli juure, kes nüüd juhkrupoe ees seisab. Kodus wõtame meie kirja wälja, kui keegi ei näe. Nüüd teate kõik ja olge terwe.“

„Nüüd tean ma seda küll, aga mis poolest huwitab mind leitnant Witmaneck ? Soowiksin parem teada, kuidas meie kahelksi saakšime kirju wahetada.“

„Majakas ! Gesli teise kõrwa kaudu. Temal on neid ju faks.“

Samal filmapilgul kajas pöösast kōbin, nagu läheneks keegi.

Laszlo kahwatas.

„Mind ähwardab hädaohi,“ ütles ta ringi waadates.

„Pst ! Wait !“ ütles neiu libras kulmul.

„Arge ehmatage !“

„Minult Teie pärast“

„Minu päraft?“ naeris Maria. „Kas usute, et mina nii kergesti jahmun? Siis effite!“

Wana aednil lähenes fitfast lõnniteed mööda. Üks erilane sumistas ta pea ümber; nähtamasti arwas ta mehe nina lilles ja tahtis seal istet wotta. Aednik katsus teda kätte abil eemaldada, aga asjata.

„Jsa Tumbus! Jsa Tumbus! Urge wäikest uft oma taga lukustage!“ hüüdis paruness lahtel, meelitawal toonil, kui aedniku õredate puhmaste wahelt ära nägi.

„Olengi ta juba lukustanud, miks peakingi ta lahti jätma, preilikene? Hm!“

„Keegi tahab wälja minna.“

Wanamees wahkis ringi, kuni noore mehe ära nägi, ja halastamatu naeratas kiskus ta näo krimpstu.

„Uhaa! Oleme ilusad! Siin on mees, kuhu keegi neist ei tohi tulla! Hirmus! Uimasin seda, sellepäraft ma ta ruttasin. Mis me nüüd temaga teeme? Sunnime ta tunnistama, kust ta siia sai ja mis ta tahab. Kas on nonnid ta siia palwetanud, wõi on ta taewast kullunud? Uhaa!“

Tumbus jäi seisma ja hoidis naeru päraft watsa.

„Bean seda korra järele abtinna teatama!“ Laszlo silmittes müüri, kas ta sellest üle ei saaks, aga see oli wõimatu. Siit pääses ainult lind wälja.

Tumbus aga kahmas joobnud inimese jutukusega seft pikantseft loost kinni nagu koer kondist.

„Mis me nüüd teeme? Kas küpsetame teda olis wõi hõdrume ta pulbriks, millest igale nonnile lusikatäie anname?“

Selle juures naeris ta nii, et pidi ühe puu najale toetuma.

„Tumbus,“ hüüdis paruness kaskiwal toonil ja põrutas talaga, „millist häbematuft Teie julgete rääkida! See noormees on minu isa mõisawallitseja poeg, mõistate? Kutsusin ta siia sisse, ainult et wanemate järele kuulata, ja tema tuli sellepäraft, et Teie kõrtsi laskite jooma ning uske waljust käsust hoolimata tahti jaksite. Minge nüüd jalamaid tagast ja awage üks, wastasel korral annan kõik abtinna teada. Nii siis: üks, kaks, kolm!“

„Lähem juba, lähem juba,“ ütles Tumbus äkki sumbudes. „See on hoopis teine aht. Oleffite wõinud ju kohe ütelda: „Käsin Teid, Tumbus!““

Nagu oleks ta äkki kaineks saanud, sammus mees forralikult uske juure ja arwas selle. Wõti kriukus lusus, weel ühe pilgu heitis noormees neiuale, kes talle kätt wibutas, siis läks üks tema taga kinni.

Mis Laszlo Borshsse puutub, siis oli wäike Maria talle elutee ette kirjutanud, nagu oleks ifegi Amor keiserlik-tuninglik agent olnud. Noormees ei mõtelnud enam neli-pühade peale, ei Sulhomi peale ega ka oma wanaisa peale, waid ta esimene tegu oli lukusepa ametit õladelt maha raputada, ja selle asemel, et kloostrist koju minna, läks ta otseteed kasarmusse ja efilis ennast ooberstile.

See andis talle nõu Budapesti sõita ja seal sõjawäike astuda. Pealinna oli nekrudi wõtmise juba nii kuu hoos, eriti jäneste kasarmus — tore Ungari mõte, Austria kasarmut nii nimetada. Seal jalliti tulijaid heameelega, seft suurt tungi poinud kasarmu ümber määgata.

Laszlo luges oma rahatagawara üle — seda oli pisut enam kui kolm kuldnat; sellega wõis ta lahkesti reifida. Kolmandiku kuldna eest sai ta koha postitõllas kuni Watzent, sealt wiis laew ta lahékümmelise eest linna. Tõlduainete ju teiste tarwitiksude wälja-annete jaoks jäi talle ifka weel järele kaks ja pool kuldnat.

Järgmisel hommikul sidus ta asjad pampu ja jättis herra Disznoshga jumalaga, nagu tahaks ta alles Sulhomi sõita; ta läks aga turuplatstile ja otsis kloostrit eestli. Löpmata rõõmuga leidiski ta selle kõrwast kaks kirja, millest üks talle oli, kuna teine leitnant Litmanekile kuulus. Nuttu tegi ta oma kirja lahti ja luges:

„Armas Laszlo! Minu ema on haigeks jäänud, praegu saadab ta mulle wantri koju-tulekuks järele. Nii siis ärge mulle kirjutage, seft ma ei ole siin. Tahaksin Teile weel heameelega palju teatada, aga pole aega. Ärge näidake kirja kellegile, waid kätistage ta kätti.“

Laszlo pistis kalli waranduse taskusse, et seda teel weel tihti wälja wõtta ja lugeda. Nüüd oli aeg postijaama minna; juba kalendati hobuseid ette, ja waewalt oli ta wantrisje jõudnud, kui see ka juba liituma hakkas ja lustilikku sarwehääle saatusel läbi tänawate wuras.

Teisel platsil istus keegi umbes kolmekümneaastane proua, kel kaasas oli löpmata palju karpe ja korwe.

Oli ilus, ümmargune proua, kelle punapalgeselt näolt kaks elawat, särawat silma wälja waatafid. Peas oli tal Prantsu'e õlgübar, mille kändawad moonid aga mitte just head maitset ei ilmutanud. Igatahes polnud ta pärit suurtfugu, mitte ifegi paremast ringkonast, olgugi et ta seda igapidi püüdis wälja paista lasta.

Õstotsa hoidis proua filmad kinni, aga paistis, nagu ei oleks ta ennast sellepärast suutnud rahulikuna hoida. Ta liikus siia-sinna

nagu elavhõbe, wõttis kindad läest ja hoidis kae filmadel, et noormees näeks, et need sõrmed polnud harjunud tööd tegema. Siis käänas ta oma safraantollase kleidi warrukad oladeni üles, nagu oleks tal soe. Sellega tahtis ta poisi näidata, et need ümmargused käwarred nagu kaelustamisefekts loobud.

Saazlo ei pannud teda tähelegi. Ta istus nurgas ja elas ainult oma sifemises maailmas. Seni awas proua oma pauna, kust kord kammi, kord taskurättikut otstis, ja hakkas siis ennast kammima. Wahetewahel küjis ta kutsarilt üht ja teist, aga nii, et tal lahju ei oleks, kui noormees selle peale wastataks.

„Millal jõuame Kopolohse? Kas saab seal lõunat süüa? On seal hea söök? Olen hea toiduga harjunud. Sumal, milline õnnistus on hea teetja! Ei tea, mis Madam ja Gewa küll ilma kofata tegid!“

Kutsar, lustilik wanapoiss, wastas, wastu mäge üles minnes wantri kõrwal käes, kõigi küsimuste peale, mis proua talle tee ääres seiswate loõsside, waremete ja mägede kohta esitas. Ta tundis kogu ümbrust ja teadis eriti Wargya kantsist, kus pidid rõõwliid asuma, hirmsaid lugusid jutustada. Ta näitas prouale ka üht kalmu tee ääres, mille jalal postikutsar puhkas, selle kuulus Patko surnuks löi, sest et mehel 40000 kulbnat kaasa oli. Sealhomas ligidal seisiks ühe teise postipoisi haud.

„Sita on palju minu ametiwendadest maetud,“ ütles postipoiss naeratada katfudes.

„Kas Te siis ei karda?“ küsis proua löbides.

„Mida?“ wastas wanapoiss rahulikult. „Kes alati elab postitollas, see sinna ka sureb. Kas armuline proua ei karda woodisse minna, sest kõik Teile tuttawad on ju woodisse surnud?“

Proua naeris, nii et lumivalged hambad wälkusid, aga sedagi ei näinud Saazlo.

Nüüd kahmas proua ühte korni, wõttis sealt wälja kirsi ja hakkas neid nagu kuninganna edewalt sööma. Iga üksiku marja pühkis ta rätikuga puhata, tegi ta katki, et näha, kas temas ussi ei ole, ja pistis siis ainult ühe suhu nagu pisike kind. Oi, see oli tõesti suurtsugu mood; mis aga nüüd järgnes, rikkus kõik jälle ära, sest ta wõttis kirsi kae sõrme wahela, sihtis mingisuguse asja peale ja lastis ta lendu, nagu seda talulapsed teewad. See ei olnud enam suursugune, aga tal oli see hea külg, et üksteera juhustlikult Saazlo ninale lendas. See ehmatas nagu inimene, kes ruttu üles aratatakse. Proua punastas ja paluswabandust.

„Do, kui ofawusetja! Uskuge, ma ei teinud seda meelega! On Teil walu?“

Saazlo, kes weel enam punastas kui proua, kogeles kõhmetult:

„Ei, ei, vähematki!“

„Teisil tehaiks igawuse pärast tihti rumalusi. Mul on kangesti häbi.“

„Palun, see pole sõnagi wäärt.“

„Teie olete wiisatas noormees. Andke mulle selle peale käsi, et Te pahane ei ole.“

Ta ulatas poisi oma kinnaskäe ja hoidis poisi kae terve minuti oma käes, kuna ta filmad magneetiliselt poisi filmi otstisid. Aga need olid puhad nagu mägestiku oja weel, mida sinna wisatud kiwid weel pale üles tuh- ninud.

Aga jutt oli nüüd käimas. Küsida oli ju küllalt ja proua ostas poisi suust sõnu wälja wõtta.

„Kuhu Te reisite?“

„Budapesti.“

„Kas seal elate?“

„Ei, lähen äriasjus.“

„Olete Budapestis ju tihti käinud?“

„Kaks korda wanaisa seltsis.“

„Tema käib seal küll wiist tihti?“

„Nüüd ainult harwa, warem elas ta öde seal, ja selle juures me käisime.“

„Kas ta nüüd linnas enam ei ela?“

„Ta suri.“

„Doodetawasti pärtsite talt mitu maja?“

„Wanaisa päris krundi Whwi tänawalt.“

„Noh, see pole paha, eriti kui krundil weel suur maja seisab.“

„Seal seisab ainult üks kuur, milles tädtmees tühje waate hoidis, sest ta oli weinikaupmees.“

Proua jutustas, tema reisimat Bresburki surewa öe juure, kuid tahaks Walzenis ööd olla, sest ta olla wäsinud.

„Aga kui öde seni sureb?“

„Palwelikult tõstis proua filmad üles.“

„Sumalal on kõik wõimalk.“

„Sumalal, jah,“ wastas noor Borly,

„Teil muidugi on wõimata öösel reisida.“

Proua naeris täteft kõrist.

„Ma, see wäike skorpion! Waadate ometi, öötab nõelata ka!“

Üleannetul, noffikal toonil jätkas proua Potiwar kallaakippumist arale noorele mehele, keda nii raske oli tal palawaks ajada. Kuid wõimalk, et see proua Potiwari just erutasiti.

Nad lahkusid maasikalõhnaga täibetud metfasi ja muinasjutulil Kopolika org awanes nende ees. Oma küladega ja tornidega, kust parajasti lõunakellad helisesid.

„Hei, kutsar, kas wõdrastemaija on weel palju maad?“

„Poole tunni pärast jõuame sinna.“

„Ja millal jõuame Waizeni?“

„Widewiku ajal.“

Proua pööras Laszlo poole.

„Kas tahate täna veel Budapesti reisida?“

„Muidugi, kell 8 läheb ju rong.“

„Teate midagi?“ ütles proua aralt, mahasöödud filmil ja tasafest, „jääge ka Waizeni.“

„Milleks?“ küsis Laszlo imestades.

„Nii muidu,“ vastas proua ja tõmbas öla weidi wiltu. „Magage seal. Tähes on head toad; me wõime õhtul . . . söögi ajal lõbusasti juttu weesta. Mõtlege ometi, kui igaw mul muidu seal oleks!“

„Mul on rutt,“ vastas Laszlo.

„Kutu leidis kurat,“ naeris proua. „Kelle juure Te ruttate?“

„Mul on äriäsjä.“

„Teil? Teie olete ju koolipois ja wõi midagi sellesarnast.“

„Ma pole midagi.“

„See on kõige parem amet. Paistate olewat juurfugu pois. On Teil warandusi?“

„Ei.“

„See on ka üks koik, kui Teil seda aga oodata on.“

„Seda küll,“ mõtles Laszlo, „muisu ja kõrwalkiil.“

„Trarara, trarara!“ puhus kutsar.

Oli külla jõutud, hobused ruttasid wõõras-temaja poole, mille õu juba kõiksugu sõiduriistu täis kogus. Seal walitses kára ja elaw tung. Poola juunid sõid sibulaid oma wantri wahariibekatuse all, hobused löfiskid waltsest aisa kõrwal wõi sõid wett. Umber ümmarguses kaewus läis ülesalla. Kutsarid mängisid kaarte wõi naljatasid tüdrukutega, kes kanu püüdisid, et neid sees tappa ja külalistele läpsetatult lauale kanda.

„Ähme tupp,“ ütles proua.

Laszlo kahmas oma kahetümmeliste järele ja kargas wantrist maha. Söögislaalis oli ainult üks laud waba, selle juure istusid mete reissjad.

„Looge meile, mis parajasti walmis on,“ kaskis proua Botimari kellnerit. „Suppi, küpsist, jahutoitu, weini, aga ruttu, ruttu, see on peaaft . . .“

Siis pööras ta Laszlo poole.

„Palun, olge minu külaline.“

Noormees tegi tõrjuwa kiigutuse.

„Mitte sõnagi wastu, see peab nii olema.“

Siin et wõi korwi anda, noormees. Oppige pisut kombeid.“

„Aga ma palun!“

„Mitte sõnagi edast, sest kui weel wastu räägite, jätan ma Teid Waizenis weel õhtu-söögita. Siis olete minu wang. Mõistite?“

Ta surus laua all Laszlo jalga.

„Wabandage!“ wabandas Laszlo. „Olen nii kohmetu. Mul oli, nagu oleksin Teie jala peale astunud.“

„Teie olete suur lollusewõsu,“ naeris proua ja filmitsef teda nagu ämblik sääske, kes juba ta wõrgus sipleb.

Laszlo tundis ta tulepille nagu sipelgaid kribitamas ja ootas igatsedes, millal üks awaneis ja toidud toodaks, et kohmetus lõpetaks.

Ja tõesti lajasid wäljast sammud; üks awaneis, ja tupp astus . . . wana Borly. Sulhomt walitseja.

Laszlo weri tardus.

Klaasitanud filmil wahtis ta sinna, nagu näeks ta und.

Wana Borly ei waadanud ei pahemale ega paremale poole, waid astus ühe laua juure ja wõttis seal oma pojapoja seljataga istet.

Laszlo süda põksus; seda õnne tahtis ta kasutada. Kes ei julge, see kaotab. Ta hoidis tasurütiku näo ette, kargas päästi ja jooksis ufjast wälja.

Proua Botimari hüüdis talle järele:

„Mis Teil on?“

Ta uskus, et poisi nina hakkas werd jooksema ja et ta siis kaewule ruttas. Ta ootas pisut aega, siis küsis ta kellnerilt, kes midagi ei teadnud, ja läks siis wantri juure. Postipois, kes pisut tuktunud, ei teadnud talle midagi kosta, aga et poist pakid kadunud olid, siis oli ta kaitsemata plehku pannud.

„Ja on oma p atfi ometi Waizenini maks- nud,“ ütles kutsar.

Proua raputas pead ja ümises tasafest:

„Nii abitumat noort inimest ei ole ma weel tial enne näinud . . .“

Laszlo lippas seni hingetult põllule. Ta arwas, et wanaija teda taga ajab. Wahest oli ooberst temale asja teada annud wõi Maria oma saladuse wälja lohisenud. Kuid ei. Maria et wõinud seda üte da, sest et neiu alles samal hommikul teele läks. Tõenäolisem oli, et wanaija ooberstiga juhuslikult kokku sai ja siis kohe pojapoja jälgimisele ajus, selgusele jõudes, et see Waizeni poole põgenes.

Nii siis pidi ta teelt kõrwal pöörama, Suur-Morosi minema ja sealt tagasi üle Donau Budapesti. Sel kombel sai ta wanaija kawalusega üle lüüa.

Sihtsam oleks küll olnud kutsarilt, kes wanaija toonud, küsida, kust ta tuli, mille peale see oleks ütelnud, et Waizenist, nii et tal mingisuguse jälgimise mõtet ei olnud. Aga see'p see on!

Teafid inimesed, misjuguft teed nad peawad kätima, nad pääsesid paljudest pahandus-

test. Laszlo rändas mäest üles, mäest alla, üle madalikkude ja mööda võluwaid ja'gteid, kuni ta wiimaks õhtuooteljal nälginult ja wäsinult Rossely metsa ääres sultsu märkas.

See suits kükestas teda wastupanematu jõul. Selles peitus toidu ja raha mõiste.

Uga kui need suitsutegijad rõõwolid olid?

Üks ta kõik. Nälg on suurem isand hirmust, ja tahtmatult põõras ta sammud puude wahelt sinna poole.

Ja ta näzi metsalagedal kogu pilti. Mehed näisid tõesti rõõwolid olemat, kes katla ümber istusid — neli meest. Üks neist segas suppi, teine tegi tuld, kaks ülejäänud olid tule ääres kõhuli maas, piibud suus.

Laszlo ehmatas ja tahtis põgeneda, kuid mehed olid teda juba märganud ja hüüdsid:

„Siia, siia, noor herra!“

Nüüd nägi noormees, et taga pool majad seisid, üks punase katusega ütt, mõned kuurid ja elumajad. Nüüd oli asi selge: ta oli satunud piimatalitusele, mis arwatavasti Watzeni piiskopi oma oli, sest nii kaugele kui film ulatas, oli kõik tema oma. Julgemaks saades lähenes ta tulele ja teretas:

„Jumal appi!“

„Jumal ise juhtis Teid, noorherra. Kas olete teelt eksinud?“

„Wäga wõimalik. Tahtsin minna St. Andreasse.“

„Seal ta seisabki.“

„Kas üle jõe sinna parwega pääseb?“

„Täna mitte enam, aga paadiga, kui paadijuht seal on. Sellepärast ei ole veel waja rutata; istuge ja olge meie külaline.“

„Täna Teid lahke palkumise eest ja wotan selle wastu, sest nälg on mul suur.“

Laszlo wõttis tule ääres istet ja kutwus sobis edasi.

Meekest oli üks tõesti piiskopi lambakarjaste ülemaataja ja teine walitseja, kuna kaks teist neile Benzist kui sugulased nelipühiks olid külla tulnud ja siin nüüd lõbusasti sõid ja jõid.

Jutt sattus muu seas ka maailma sündmustele, kas sõda tuleb wõi ei tule.

„Kas noorherra sellest midagi kuulis?“

„Niipalju kui tean, tuleb sõda.“

„Preislastega?“

„Jah, preislastega.“

Nii eietati jutulõnga edasi; igaüks awaldas oma arwamist, kuni küpsis walmis sai. Siis toodi piimatalitusest laudlinad ja talderud ja algas sõdming, nagu seda isegi Watzeni piiskop paremat ei oleks wõinud soowida.

Kuid Laszlo ei tahtnud aega wiita.

„Waban dage mu herrad, mul on veel pikk tee ees ja ma pean minema. Täna Teid lahke wastuwõtu eest.“

„Mis seal tänada. Jumal juhatagu Teid!“

Laszlo leidis pühapäewast hoolimata paadimehe ja jõudis nii hilja õpsel Budapesti.

Tänawaid tundes, ei kestnud kaua, kui ta wanaisa krundi juure jõudis. Seda piiras kõrge aed, millest Laszlo ruttu üle ronis. Krunt oli mitusada ruutmeetrit suur ja umbrohtu ning metsikuid põõsaid täis. Bahemal pool seisid mingisugune kuur, mille kõdunenud katuse tuul maha oli paisanud. Wana Worly ei hoolinud krundist, ja eht küll naabrid selle heameelega o'elksid ära ostinud, ütles ta atnult:

„Oh, kaswagu raha seal sees.“ Laszlo oli tihti siin käinud, siis, kui onu selles kuuris oma waate hoidis. Veel praegugi olid seal mõned waadid. Ta laotas mantli ühe niisuguse kõrwale, heitis ise selle peale ja jäi magama. Wististi oleks ta kaua maganud, kui taewas ei oleks läinud pilwe ja ei oleks hakanud tibama wihma.

Laszlo ärkas.

See wihm rikkus ta tuju. Kas ta siis mitte puhatagi ei wõinud? Miks oli maja latus just nüüd sisse kuffunud, kui seda waja oli? Aga waadid olid ju põhjatud, ta wõis ühe neist püsti ajada ja ise selle alla pugeda, siis ta märjaks ei saanud. Ka Diogenes elas ju waadis.

Kuna ta katsus üht waati püsti ajada ja edasi nihutada, nägi ta äkki pimedas üht särawat punkti seal kohal, kus ta enne oli seisnud. See paistis olemat nagu jaanits, atnult helgema säraga.

Laszlo kummardas, lähwas aga püsti, nagu oleks teda madu hammustanud. Wahest oligi see mõni kihwtine e'ukas.

Ta tõmbas tifuga tuld, walgustas kohta ja leidis ühe nõela hernekuuruse diamandiga. Noormees ei olnud niisugust küll enne näinud, aga jutustustest teadis ta, et kallistime oli, mis pimedas särasid. Sellest tundis ta ehisa kiwi ära ja ütles rõõmuga:

„Selle saadab mulle Jumal, sest et kõige suuremas puuduses olen; müün ta homme juudile ära.“

Kuna wihma ikka veel sadas, ronis ta waati, mis teda iga tülina eest warjas.

Gommikul ärkas ta kosunult. Ta pistis pea waadist välja ja waatas üles taewa poole. Päike seisid juba kõrgel ja tal oli palju kumata; kuid suurem oja oli juba kuwatatud, ainult rohud ja puulehed särasid veel wesidiamantides ja rappusid.

See tuletas Laszlole meele eile õhtuse dia-
mantnõela — või oli ta ainult und näinud ?

Kärmesti kobas ta oma kuuekaelust, milles
nõel peitus, ja tõesti, see oli tõesti nõel ! Uui
nagu pühiti ta filmist.

Ta otsis koha läbi, kust nõela leidis. Wihm
oli ühe koha sügavamaks õnestanud.

„Siin on mõni aul,“ mõttes Laszlo ja
hakkas püüdnud mulda latali wiskama, kuni
ta midagi kõwa tundis.

„Do, seal ta on !“

Ta süda põksus nagu kord Sulhõmis linnu-
pesti otsides, kui pesast mõne muna või palja
linnupoja leidis.

„Siin ja siis oledki, foer !“ ütles ta, au-
gust üht rasket asja ettevaatlikult wälja wõttes.

See oli lufustatud raudkast, mil tugewad
metall-wiisjad ümber.

Laszlo katsus seda taskunõela abil awada,
aga asjata ; ta lõi seda kiwiga, kuid seegi ei
aidanud. See luff wihastas Laszlot enam
kui last ise, sest kõik tundemärgid näitastid, et
luff just jedalaadi oli, nagu ta selle meister
Diznoosy juures oli üles leidnud. Ta kunst-
niku uhkus oli haawatud. Kes oli selle luffu
enne teda üles leidnud ? Uudishimul kõrwale
tekkis kurb meeleolu, nagu see siis ikka sünnib,
kui inimene äkki kõrgelt astmelt alla pimedasse
kukub.

Uga üks ta loit. Esiotsa ei osanud ta ometi
muud teha, kui lasti riidesse mähkida ja linna
minna, nõela ära müüa, einet süta ja siis
sõjawälke astuda.

Seda ta tegi ja leidis wiimaks ka poe,
mille sildil seisis : „Siin laenatakse kulb- ja
höbeasjade wastu raha.“

Uga tal oli oma suure pakiga häbi siise
minna, sellepärast läks ta ühe marjanaise juure
ja ostis enesele selle käest, efimeseks tutwaks-
saamiseks, kuue kreutseri eest kirsje.

„On nad magusad ?“

„Muidugi.“

„Ja mitte usfised ?“

„Kõwad kui mandlib.“

„Kas lubate, et oma pakki mõneks minutiks
Teie hoiu alla jätan ? Mul on siin ligidal
midagi tolmutada.“

Ta tähendas pandimaja peale.

Wanaeit pilgutab saladuslikult filmi.

„Kas siin ka usfe sees ei ole, mis ?“

Ta rõhutas eriti sõna „usfe“ ja hirwitas
selle juures.

Laszlo et wästanud ; ta ei mõistnud, mille
peale eit tähendas, asetab oma pakki telgi alla
ja läks pandimaja, milles üks pika habemega
juut istus. Oma punaääreliste filmadega

waatas juut tulijale, kes talle nõela kätte ula-
tas, wäsinult otja.

Juut filmitas nõela tähelepanelikult, kuna
Laszlo süda põksus. Kui see oli wähest wõlts-
tiwi, Wöömi klaas või similt briljant !

„Seda kulbnat !“ ütles juut ülskõitselt.

Noormees kahwatas seda muinasjutulist
hinda kuudes. Niipalju raha polnud tal veel
iaal olnud, ja sõnatult noogutas ta pead, mille
järelle wõre taga istuw juut talle ruttu raha
ja sedeli kätte andis.

Ta jooksis uksest wälja nagu narr, kartes,
et juut ta ehl weel wõiks tagasi kutsuda. Wäl-
jas jooksis ta samuti sihtult mitu tänamat
läbi, kuni talle äkki meele tuli marjanaine,
kelle juure ta oma pakki oli jätnud. Dotamatu
rõõm oli ta nii segafeks teinud, et ta tänawa-
tega segi läks ja enam marjamüüja seifukohta
ei mäletanud. Sarnaseid marjamüüjaid oli
igal pool, ainult pandimaja puudus. Kõua
jooksis ta edasi ja tagasi, kuni wiimaks ühe
marjaeide nägi, kes talle juba laugelt wastu
naeratas.

Laszlo ruttas ta juure.

„Kuhu Te panite mu pakki, emalene ?“

„Misjaguse pakki ?“ küsis eit elawalt.

„Mille siia jätsin.“

„Mitu kätte ?“

„Muidugi. Ega's Te seda ometi ei tahta
jalata ?“

„Silmad kustugu mul, kui seda nägin !“

Sellejuures raputas ta ennast nagu kalkun.
„Kuulge, noormees, mis triif see on ? Kana-
püüdjad tõusku wara üles, mu tuifene. Kui
siin ligidal politseinik oleks, küll ma Teile näi-
taksin. Nüüd aga ütlen“ — ta pani käed
pahaselt puusa — „katsuge, et laote, muidu
saate weel mõne mädamunaga wastu pead, nii
tõesti kui Jumal mind aitab !“

Nüüd põgenes sõjamõe kõige uuem nekrut
ja jäi alles seisma, et siise waadata sealseswa
pandimaja aknast, niipalju kui waheline eeskite
seda lubas. Ja ta nägi, et seal üks teine juut
istus. Ja hakkas kahlema, kas ta tõesti õige
äri ja õige marjanaise oli leidnud.

„Oh, lohus,“ mõttes ta endamisi, „seda
ma ometi enam ei leia. Waewalt tasub see ka
waema. Wõin enesele ju ka uued asjad osta,
raha mul ju nüüd on !“

Ja talle tuli meele, et ta weel einetki ei ol-
nud saanud.

Tont wõtku asjad, samati marjanaise.“

Uga rahafasti — selle oleks ta peaeagu
unustanud. Selle kaotamisest oleks ometi kahju.
Ta ei teadnud küll, mis seal sees oli, aga juba
lufu pärast ei tahtnud ta seda kaotada.

(Järgneb).

Mina ütlen ei!

Saksa kirjani Henriette v. Meerheimb'i romaan.

Sügam waihus walitse Rosewoodi lossis. Rojad olid tummad. Trepid olid tummad. Waikimine täitis maja. Teenijad käisid kitiwarbil käituses, mille pörandad pakjude, punaste riidefangastega kaetud.

Lossi omanik, mr. Robert Gordon, oli surmas. Juba aastate laupa oli ta haige ja halwatud. Täna awalbasid arstid tema kohta surmaotsuse. Ta wõis weel elada mõne päewa, wõib olla nädalagi, aga tga lootus, teda elus hoida, olla tühine.

Noorele mrs. Gordonile, tema prouale, andsid arstid ja Londonist kohale kutsutud arstlik autoriteet seda etteawaatlikult teada.

Mrs. Gordon wastas ainult lühidalt pead noogutades. Ükski pisar ei tumestanud ta silmi. Ta tuured pruunid filmad waatafsid ebaloomulikult tõsiselt ja pühalikult õrnast, kahwatuft näost wälja, mis weel kurwale walgemalt muutus. Kerge wärin käis ta kehast läbi.

Kui arstid lahkunud, läks ta jälle wäjalatawasse ärtlisse, mille aknad ata poole olid.

Situmatult istus ta antiiknahaiga ületõmatud tugitoolil, mille tuhmkuldne lohemuster reljeefiks oli pressitud. Suur padi, mis pisul pleekinud, oli tal seljataga.

Algam widewil kudus kõit oma nubesesse warju. Pirtskaew suure muruplatst keskel sulises. See lajas kui wihmasadu. Noosid lõhnasid waihes aias. Raste lõhn tõusis ja täitis tuba.

Daisy Gordon toetas pead aknariistpunnile. Tumerohelised wäitkaskwud, mis kogu lossi aiapoolist külge pirtsasid, tungisid sin peaaegu tuppa. Kollased ja punased kressid pirtsasid alent nagu wannikud. Tasafesi kahises tuul õskes. Aga sofin pundes ja pööstastes ei kõlanud enam sumepelmelt. Kahisemisega segunes juba nagu surunud lehtede kõhsemine.

Sügis.

Lehed hakkawad langema, lilled õitsmist lõpetama, ja temagi peab surema, selle wana lossi emant, kelle sugunonna käes see mõis oli olnud ju aastajadafid. Nad kannawad ta wäja ja matawad ta maha küspressidest warjatud sugunonna-matuspaita. Ja tema, Daisy Gordon — tema abikaasa — on waba!

Noor proua tõstis oma süllewajunud käd üles:

„Waba! Weel kord waba!“

Milline saatus oli see olnud. Ikka samas kindlast määratud harjumuste wäsitawas ringlõnnas oma elujõudu kulutada! Metfit iha oli teda alati piinanud, et ta filmad ühel õnnistatud hommikul awaneksid uues maailmas, milles walitseks rõõm ja elafid tefsed inimesed, tefsed lootused.

Ja nüüd algas see hommik!

Kummaltne hääl, poolelbi nuulsumine täitis ta rinda. Ta nägu näis olewat muutunud — roosiline ja õnnestäraw.

Kerge kahin ehmatas teda.

Ta pööras pead.

Rähemal sekundil läksid ta peened kulmud jälle pahaselt tipra. Just tema taga, sinisest sammeteeskritidest poolelbi warjatud, seisid halgerawitfejanna oma mustas kleidis, walge põll ees ja walge tanu peas.

„Mis Teie sfin hiilite nagu kass!“ hüüdis Daisy ägedasti. „Kas Te ei wõi koputada, enne kui tuppa tungite?“

„Koputasin minu korda üsna tõwasti, ei saanud aga wastust. Sellegärast uskusin, et tuba on tühi, ja tuln tuppa.“

De toon oli külm ja haawatud.

„Mis Te tahate?“

„Mr. Gordon soowib Teiega rääkida.“

Noore proua weetlew nägu kahwatas, pehme juu tuikas.

„Miks? Weel alles hiljuti oli ta nii nõrk —“

„Mr. Gordon toibus imetaolilikult pärast lampferi sisseprittsumist. Ta on täies teadwuses. Minu arwates ekstwad arstid.“

„Teie arwate, et ta jääb elama?“

Minult nagu õht pündutas see küsimus de kõrwu. Aga üks wälte, jääkülüm läsi kahmas sellejuures ta kääwarrest walusa pigistusega kinni.

De astus sammu tagasi.

Daisy käsi libises maha.

Rawitfejanna wälkastes hakkibes filmades löi salalik tuln loitma.

„Olen juba tihti haigeid näinud, teda arstid kadunud arwastid, kuid haige elas weel aastaid.“

„Weel aastaid!“ korbas Daisy toonikult.

„Ei, Te ekfite. Mr. Baker on autoriteet. Tema rääkis ainult tundidest, kõige enam päwadest.“

„Noh, Teie loodate ju kindlasti, et mr. Gordon weel kaua elaks?“

See pilkaw küsimus tabas Daisht kui nõelapiste. Ta hingas ruttu.

"Kui ta jälle terweks saaks — terweks wistisii," ütles ta wiimaks pilkamisi. Aga kes wõib tema piina ilma halastamata pikendada tahta?"

"Koh, mr. Gordonile jääksid weel mõnedki elurõõmud, ehk ta küll wiimase aasta weeretatawaks toolis on mööda saatnud," wastas õde õlasid kehitates. "Kui inimene rikas on ja enesele kõik wõib lubada! Ja tal on weel noor, ilus, armastaja proua —"

Daisy filmitsees oma ees seisjat kõrgil pilgul.

"Mina lähen oma mehe juure üksi. Aga Teie jääge kättejaadawale laugusele, sest wõib olla, et Teie on weel waja."

"Muidugi!"

Õde lastis mrs. Gordoni ees minna ja läts talle järele, minnes oma tärjelbatud põlle silebats silitades.

Sõnendi krabim hakkas Daisy närwilele. Milline hirmus isik oli see — see Mary Smith — takkita ja häbematu! Aga arstid kiitsid ta rawitsust ja haige oli temaga harjunud. Kana temaga enam kannatada ei tulnud.

Aga kui Robert Gordoni haigus ometi weel edasi kestis? wõib olla aastaid?

Jätne, halwam õud roomas noore proua südamesse ja panti selle pilkamisi, aga kangesti põksuma. Weel aastaid selles tumedas haigetoas hingata, alati hirmsa rõhu all elada, alati seisita warjus, mida pikk haigus igaspe maia heidab, ilma õhuta, lõhuta, elurõõmuta — ei, nõnda ei wõinud see igawesti kesta!

Duhm walgustus seisis toredates saalides, millest nad läbi sammusid. Wiimne päewawalgus segunes elektrikroonlühtrite plimklaaspiramide kõrga ning walgustasid särawate lillemustritega tapeedi kõbebrolaaki, nikerdatud konsoollaudu, kirjuid damasriideli ja wanni tumepunaseid mahagoonimõõbleid. Daisy meelest näisid kõik need asjad olewat wõõrad siin ruumides, kuju ta harwa sattus.

Näid seisis ta tumeda tammekse ees, mis haigetoa eestuppa wiis. Paks eesriide hoidis wäljast ja seest iga hääle kaugele.

Daisy lihtas raske willase riide kõrwale ja koputas taja.

"Ks awati kofe."

Ta mehe wennapoeg, mr. Edward Gordon, seisis tema ees.

Waltne jahmatus lendas üle noore proua näo.

"Teie siin? Ma ei teadnud, et siin olete."

"Ma ei lastnud ennast meelega teatada, enesele üteldes, et Teie wähest ekstimist ei soowi —"

Mees peatas ja riiwas proua nägu kerge, aga terawa pilguga.

Daisy punastas ja kahwatas.

"Õde Mary usub, et arstid ekstimad ja haige weel kaua elab."

Edward Gordon kehitas uskmatult õlasid.

"See tõendus ei wasta õe asjatundmisele. Robert on suremas."

Daisy hakkas kergemini hingama. Jälle libises õnnelik naeratus nagu päikselis ta ilusast näost üle.

"Sumala pärast, walitsege ennast!" manitses Edward.

"Ei ma nuta! Olge muretu!" sofiistas Daisy.

"Seda ma ei arma. Wastuokja. Wõib olla, et see just hea olekski, kui nutaksite."

"Mina ei osta filmakirjaks midagi teha!"

"Suriia juures on see tihti tarwilik. Siig awalikkus oleks halastamatus," wastas Edward waldkalt.

Daisy kopsutas karskult jalga.

"Kust wõite Teie teada, mis mina walitselt olen kaunatanud?"

"Teada mitte, küll aga aimata!"

Ta wõttis Daisy kae ja hundles seda.

"Kõik inimesed peawad Teist lugu ja tõstatavad Teid kõrgele kannatuse tipule, mida mitu aastat olete walitselt wälja pidanud. Näid ärge oma tegu weel wiimisel filmapilgul awalikkus tehke selgesti näidatud kergendustunde läbi warstise pääsmise üle."

"Aga ma rõõmustan — rõõmustan! Tean see kõlab toorelt ja südametult, aga ma ei wõi teist!"

Edward tõstis manitsedes kae.

"Suriiate kuulmine on tihti üleloomulikult teraw. Nad kuulwad tihti kõige tasafema sofiistamise. Peale selle hõlilib Smith —"

"Lubage, et näid tuppä lähen. Edward."

"Aga olge rahulik ja mõistlik, Daisy!"

"Miks Te nii mures olete? Näid ei saa ta minule ju enam midagi teha!"

Edward Gordon waatas uuriwalt noore proua muretule näole.

"Kas teate wähest, kas ja misjaguse testamendi ta on teinud?"

"Ei. Sellest pole ta minuga ita! rääkinud."

"Minuga ta mitte. Aga mul on aimbus, nagu oleneks palju Teie praegusest ülespidamisest."

"Mitsugused kaalumisid ei awalda minu peale mõju."

„Teie, laps!“ Alkise meeleilgutusega pani ta oma käe noore proua õlale. „Olge ometi mõistlik!“

Daisy tafane naer kolas pehmeti ja kuresewalt kui meikstawi kurin.

„Lapsel's nimetate mind? Kas Te siis täiesti olete unustanud, et mina olen Teie onunaine, Edward?“

Ta laisus oma kenale kehale anda imponeerivat seisakut ja oma näole auwäärilikumat ilmet. Aga see ei õnnestunud hästi.

„Dunnaine, kes onupojast seitse aastat noorem on!“

Orna pilguga, milles teadwuseta kirg peitus, silmitses ta Daisy sihawat leha, mis oma hallis kreppleibis tumedasti walgustatud toas wälja nägi nagu õhust ja uduist tekkinud kuju.

Kas Daisy Edwardi pilgu õieti mõistatas? Tõrjum joon seisis ta näol. Poolkinniste laugude wahelt pilgutas ta temale pisut pillawalt filmi.

„Armatawasti oleksite Teie ometi wõitja, kuna mina kaotan,“ tähendas ta laisalt. „Peale meie lähe ei tea ma kedagi, kes Robert Gordonile lähedal seisaks.“

„Tema oli alati sõpradeta, üksik mees,“ wastas Edward rahulikult, ilma et oleks reageerinud.

Kerge käeliigutisega lükkas Daisy ta kõrwale.

„Subage, et üksi tema juure lähen!“

Edward taganes ja awas waikselts usse, mille ta siis jälle hästi kinni pani, et mitte kuulda, mis toas räägiti.

* * *

Kolmewahlega firm ümbritses keset suurt tuba seisawat woodit. Halge puhlas liikumatu patjadel. Lamp põles. Hall ring tantfis ülewal walget's lubjatud lael. Üks lårbes lahkus seinalt ja lendas sumisedes wastu klaasi. Mingisugune mõbbel prafjatas wailkuses.

Pikkamisi tõstis halge oma wõstinud filmilaud ja waatas inppatulewale naisele.

Daisy pill kleit libises waitse lahinaaga üle fileda parketi. Näid oli ta just woodi ees.

„Stu sinna, et sulle saaksin otseti näkku waadata,“ ütles mr. Gordon, woodi jalustile tähendades. „Sa tead ju, et ma ennast ei saa leerata.“

Wasturäätimata täitis noor proua ta soowi, mis enam lühitese käsu moodi tajas. Tahmata wõrises ta. Sellegiparast sundis ta ennast surijale ot'sa waatama.

Mr. Gordon lamas seliti. Ta pea, mille peal wähe halle junkseid, puhlas madalal padjal Ta nina juurel, kulmude wabel, seisis sü-

gaw kort's nagu joon, mille sinna alatine näriw walu kaewanud.

Keha kerge siidwaiba all paistis olewat nii kõhn, et selle kuju woodist waetwast filma paistis. Keha oli nagu uduis ruumi tuhmis walgustuses.

Arstirohtudest joodetud õhl mattis peaaegu Daisy hinge kinni.

„Sa tahtsid minuga rääkida, Robert?“ küsis ta fokeledes. „Tunned ja enda olewat parema?“

Robert wiskas käega.

„Ära tee ennast rahutuks. Mina ei saa sinu päikest mitte enam laua warjama.“

Daisy'le tulid meelde Edwardi manitsused. Aga Ta ei jaksanud wastu walelda.

Halge naeris libeda pilkega.

„Midagi olen ma sinu juures alati imestanud,“ ütles ta pikkamisi. Ta näis iga sõna kaaluwat. „Sa ei oska oma tunde id warjata ei oska filmakirjalik olla.“

Daisy tundis mehe seda tooni ja kartis seda. Sest igatord peitus selle lütuse warjul mõnitiige nõu ja mõte.

„Mina pole siud italgi petnud,“ wastas ta pehmeti.

„Seda tõendust ei wõi ma paraku õigets tunnistada.“

Halge arkuwajunud filmad pöör'sid niisuguse külmawiha ilmega tema näole, et Daisy leha' külm wärin läbi jooksis.

„Ära toeta woodi peale!“ ütendas haige. Daisy astus ühe samm u tagasi.

„Mitte nii kaugele! Tahan siud näha!“

Jälle pool samm u ettepoole. Oh, kuidas tal sest piinamisest himu täis oli! Pitab aastab pidi ta teda alati niisuguste norimistega piinama — päew päewa järele.

Ta surus läeb kottu, nit et küüned peopesasse lõik'sid, et rahulikult jääda.

„Palun, ütke ometi, mis sa mulle taht'sid teatada, Robert!“

„Enne wala mulle kasklõmmend tilla sealt seda pruuni rohtu klaasi. Aga ära eksi. Sitg palju teeb kahju, sitg wähe ei alta.“

Daisy astus laua juurde ja wõttis rohu-klaasi. Ettewaatlikult luges ta.

„Kas sul on weel meeles 18. juunikuupäew wite aasta eest?“ kolas äkli haige teraw, peen hääle talle kõrwa.

Järsk nõksatus pani Daisy läeb klaasi imber wõrsema. Kats klaasi kõllesid kottu. Rahwatu nägu, milles filmad juured, pöör'dus woodi woo'e.

„No — noh, mis sul on?“ küsis Gordon, „Si midagi.“

„Kas lugesid walesti. Pole wiga. Mis sind siis nii ehmatas? Kas minu küsimus?“

Daiyh pani rohullaasi käest. Uwaliku põlgustega silmitses ta tigevasti naeratawat nagu patjades.

„Mis sa minuist tahad?“ karjatas ta. „Miks piinad sa mind weel nüüd? Kas sa mind oled weel wähe piinanud kõigi nende aastate jooksul?“

Satge tegi, nagu ei oleks ta seda kuulnudki. Sgatahes ei wastanud ta.

„Mii siis mäletad sa suid wite aasta eesi?“ algas ta pisut aja pärast jälle ülekuulamist.

„Jah.“

„Sa ratsutasid sel suwel tihti ilma minuta wälja ja wäga tihti läksid sa Holmbyhouse oma sõbranna Violet Johnstone juure.“

Daiyh seisis rippuwail kätel woodi jalust ees.

„Tookord olin ma silmnähtawalt terwe.“ Gordon kõneles rahulikult jutustawal toonil.

Wõisin weel läia jahil ja jäin tihti kauaks ära. Sellepärast ma ei pahananud, et ta sina lobu otksid. Oled ju minuist kolmkümmend aastat noorem. Ma lastin sind teha, mis sa ise tahtsid, sest et sind usaldasin. Ka kui märkasin, et Violeti mehewend, kapten Frank Johnstone, sinu alatine saatja oli. Arwasin wõimatult, et sina mind wõiksid petta.“

„Ma pole sind ialgi petnud!“

„Euba, et räägin. Kapten Johnstone austas mind sagedasti külastatutega. Wika suwise puhkuse aja saatis ta mõnda osalt Holmbyhouse oma sugulaste, osalt Rosenwoodis meie juures. Mii siis oli mul küllalt wõimalust teha tundma õppida. Kaske see ju ei ole. Riisad püksid ja kõrged saapad, kui ta mundris, ja laitmatu lõitega frakk, kui ta erarides käib, näitse minu arust walgetwerd kapten Johnstone kõige silmapaistwamad omadused olewat.“

Marmorikuju ei wõtnud tummem ja liikumatum olla kui õrn, hall naiseluju woodi jalust taga.

„Sul on siis 18. juunikuupäew weel selgesti meele?“ jattas haige halastamata. „See küll — minul ka. Oli palaw päew. Olin jahile läinud. Kerksid piksepäew, sellepärast lastin kutseset hobused ümber pöörda. Kui me õue pöörime, nägin ma, et talli ees taht palawaks aetud ratsahobust edasi ja tagasi jalutati. Ühel neist oli nais- ja teisel meessadul seljas. Ja ma teadsin, et sa kapten Johnstone seitsis oled sõidalt loju tulnud. Ma kargasin lossi kõrwalusse ees maha ja läksin aeda. Milline salaatimatus mind seda tegema ajas, ei tea ma nüüd enam ütelda. Ühildalt — ma tegin seda. Ma istusin sinu toa kaugele ulatawa rõdu alla puhtama. Seda tookord tundsin ma mõnikord

halwawat wästimust ristlundes. Esiotsa jäi minu kohal kõik waltseks. Natuse aja pärast kuulsin samme, kannuseid kõristawaid ja taseid naiselamme. Järgnes toolide liikumine. Ja siis rääkis kapten Johnstone sinuga kuumalt ja kiiresti Waewalt suutsin ma juttu jälgida. Armastuse kinnitused, kaebed, palwed — kõik, mida hullusti armunud mees ihatud naisele räägib. Ma kuulsin kõik, sest kuulmine on mul eriti teraw.“

„Etis kuulsid sa wistiski ka minu wastuse.“

Daiyh tõstis pea üles ja sundis ennast rääkijale otja waatama.

„Sul silpilt. Oieks sinu wastus teistsugune olnud, sa et seifaks praegu mitte elawalt selle woodi jalust taga ega loeks minutid, mil ma suren.“

Daiyh ei waielnud wastu. Käega katsutawalt seifis tookordne suwedhtu jälle tema ees.

Satge hingeldas. Hoigamine kõnks ta rinnust. Aga kõike tahtejõudu koondades surus ta nõrkuse ja walu maha.

„Wäga huwitaw jutujamine oli see tol 18 juunil! Abielumehese õige õpetlik!“ pilkas ta.

„Ma kuulsin, et mind põlgasid, et sa minu ees õudu tundsid ja minuist ennem täna kui homme lahkusid. Aga sind pidas tänutunne, et ma sinu isa panerotiist pääksin. Nende ilufate seletuste lõpul tulid jälle armastusõnad, igawese trunduse kinnitused ja lõpuks pisarrohke lahtumine. Eõbus — seda kõike pealt kuulda!“

„Kuulataja õige pall!“

„Arwad? Uun, minu üle ei wõiks sa nuriseda. Witsi aastat on sest õhust mõõdunud, ja mina pole weel sõnagagi selle peale tähendanud.“

„Mits teed sa seda siis nüüd?“

„Seda pead kohe kuulma. Sa ei ole minult weel ial küsinud, kas ja kuidas ma pärast oma surma sinu tulewiku olen kindlustanud, Daiyh?“

„Ei.“

„Mits mitte?“

„Oietades, et minu eest hoolitseb, teades, et ma waene olen.“

„Jah. Sa ei toonud minu matja enesega muid kui oma noorse ja iluduse — mitte odawat pesugi.“

„Oin 18 aastat wana, lapselik ja süütu. Mis oled sa minuist teinud?“

„Ta silmits seifis kirglik jüüdistus.“

„Lutsufega puistasin ma su üle.“

„Sellegipärast külmestasin ja nälgisin ma sinu kõrwal.“

„Ja selle puuduse pidi kõrwaldama Frank Johnstone?“

"Jäta kole pilge! See pole tohane. Olen armastanud Frank Johnstone'i kirglikult ja jään omelti sinu juure."

"Arwatawasti sellepärast, et sul selge oli, et üks noorpaar teie eluharjumustega waewalt kapteni palgast saab ära elada."

"Selle peale ma ei mõtelnud!"

"See oli sinust mõtlemata tegu."

"Asja juure! Sa tead, kuna sa asja hästi tunnend ja märkamatuks walwata oskad, et ma kõik need aastad kapten Johnstone'ega pole kirju wahetanud ega ta wennapronaga rääkinud. Sa läksid toolord kapten Johnstone'ega külli ja mina ei lohtunud enam Holmbyhouse's kätte."

"See sündis järelekaalutud kawa järele."

"Nii siis kõik ettekawatsetud!"

"Nimeta seda, kuidas tahad. Mõni kawatseb dieti, mõni effib. Tahan loota, et sa nüüd oled targemaks saanud ja dieti arwajate hulka kuulud! — Arwamisega, et ma sinu tulewiku eest hoolitsen, pole sa effinud. Olen su nime-tanud oma ülbpärijaks."

"Minu? Mina pärin Rosewoodi? Kas see siis Gordonitele ei jää?"

"Kui sa abiellu enam ei astu, läheb Rosewood pärast sinu surma Edward Gordonile. Abiellumise puhul aga jääb Rosewood sinu lastele, kui sul neid on."

"Sa oled väga suuremeelne!"

"Arwad? Ma oskan siis mitte ainult salamahti kuulata, waid ka tänada."

"Mis eest sa mind tänad, Robert?"

"Et sa mulle mu hatguse wiimastel aastatel omast noorusest hoolimata oled alati ohwimeelne rawitseja. Sa tegid kõik ilma armastuseta, põlguseta — wõid olla isegi südames peituma wiisaga. See ei kikkenda ega wähenenda, waid suurendab teeneid. Kuigi raske oli seda läbi tunda."

"Anna mulle andeks —"

"Mis nimelt? Et sa ennast paremini ei osanud warjata? Keegi ei jaks oma iseloomu munta. Minu testament on walmis. Tal puudub ainult tunnistajate allkirjad. Abwokaat tuleb tunni aja pärast. Mõneb wälksed legaadid ja 10.000 naelsterlingi Edward Gordonile maha arwatud, jääb kõik sulle."

"Kas see pole ülekohtus? Annä Rosewood Edwardile ja mulle raha."

"Saige tegi läega tõrjuma liigutuse."

"Nii jääb, kuidas ütlesin. Mul on selle juures üksainus tingimus."

"Nimelt? Et ma enam mehele ei lähe?"

"Mina ei ole narr. Mine, kellele tahad — wälja arwatud üks."

"Kas see on?"

"Frank Johnstone."

"Kuigi ta teadis, et see nimi tuleb, tabas see wastus Daisy't omelti kui tume löök."

"Mis sul tema wastu on? Ta armastab mind ja läts minu pärast Jabitakse. Me pole üksteisest enam midagi tulnud. Sinu au pole ma il haawanud. Miks siis see wiha?"

"Mina ei wihta sind ega kapten Johnstone. Oma tingimusega kaitse ma ainult teie kasu."

"Wäga wiisakalt see ei kõla."

"Surmawoodis ei kõnelda enam wiilkitud sõnakõlke."

"Misjuguine põhjus on sul, et minu mineku Frank Johnstone'ile ära keelad?"

"Mina ei keela midagi. Waliku jätan sinule."

"Sa tead, et me mõlemad oleme waesed."

"Ja et herra kaptenil on kallid eluharjumused ja hunit wõlgasid."

"See on laimbus."

"Kapten Frank Johnstone lastis endä Indi.ksse saata, sest et talle Inglise'maa puid palawaks läts ja ta wõlausaldajad enam oodata ei tahtnud."

"Kust sa seda tead?"

"Selle herra minewil humitas mind arusaadawalt — otsusta, palun. Minu arust pole walik raske."

"Et, seda ta ei ole. Olen juba walunud."

"Kas tohin otjust kuulda? Sa wõtad mu tingimuse wastu?"

"Mina ütlen: ei!"

"Waljusti, nagu hõiske wabanenud rinnast, kõlas hele hääl läbi hämara haigetoa."

"Ilma et haige tufjatust oleks tähele pannud, toetas Daisy mõlemad känd woodi jalutite ja kummardas ettepoole."

"Seda oled ja minust wõinud uskuda — seda? — Weel lord pean ma oma nooruse, oma õiguse õnne ja armastuse peale wiletsa raha eest ohwerdama? Kord tegin seda oma isa pärast, sest ma olin üsna lapselik ja jöle. Nüüd olen kannatanud. Seitse aastat olin ma Rosewoodis wangis kui sinu ori ja palgata rawitseja, sinu sapise tuju ja igawesti irisejate nõuete õnnelise ohwer. Oh, kuidas ma teda wihtasin, seda ilusat Rosewoodi kõige ta toredusega! Et leidu tuba lõksis, kus ma ei tunnud meeheheidet ja kus ma needsin päewa, mil ma siia olin tulnud. Aga nüüd on sest küll!"

"Haige kuulab seda elementaarse fire woolu filmanähtawalt rahulikkult. Kummaline naeratus jäi nagu külmanult ta weretute huulte ümber seisma. Ta känd kobasid paar korda siidwalba peale."

"Jäta! ütles ta wiimaks terawasti, kui Daisy, ise oma ägedusest wästinud, hingelbas. "Sa jääb siis selle juure, et pärast leinaaasta lõppu sellele kapten Johnstone'ile lähed?"

"Kui ta minu kõis — mutbugi!"

„On see siin viimane sõna?“

„Witmane.“

„Siis pole meil üksteisele enam midagi ütelda. Kutsu Edward. Tahan temaga enne advokaadi tulekut veel rääkida.“

Daisy läks uste juure.

„Stis äkilisele kaastunde woolule järele andes, pööras ta ümber ja läks veel kord woodi ette.“

„Kas ei taha sa mulle andeks anda, Robert?“ palus ta aralt. „Ma ei wõi ju teistit.“

„Ka mina ei wõi teistit,“ wastas Gordon lühidalt ja külma tõrjumisega hääles. „Me oleme tassa.“

Daisy raputas pead.

„Ei. Sest mina tegutsen armastusest ja sina wihaast ning kättemaksust.“

„Minu määramise põhjuseks ei ole wiha ega ka kättemaks,“ wastas haige tõsiselt. „Advokaadi tulekuni on sul aega. Pärast on see hilja. Mõttele hästi järele. Sa wõiksid oma otust kibeastit kahetseba.“

„Seda ei tee ma ialgi!“

„Koh, siis on kõik beldud, mis selles asjas ütelda oli.“

Robert Gordon waatas oma noore abilaasa tasaste kangenemale kujule järele. Kummaline pilk tõusis ta silmadesse. Pilt, milles igatsew soow palawa wihaaga wõitles.

Kui ta wennapoeg warsti selle järele tema juure tuli, leidis ta oma onu nõrgana, aga waimult selgena. Rahulikkult andis haige oma kähud Rosewoodi walitsemise asjus, mille ta ligemaks ajaks kõige kohustega ja õigustega Edwardi peale pant.

* * *

Dösel pärast seda jutustamist suri Robert Gordon.

Matusele tuli hull tuttawaid, osalt undis-himu, osalt sõpruse pärast noore lese wastu. Negi Holmbyhhouse omanikud unustasid wana waenu ja ilmufid.

Mrs. Violet Johnstone kaelustas Daisyt nii südamelikkult, nagu oleksid nad üksteist wittmati näinud alles eile ja mitte wite aasta eest.

„Sa pead nüüd tulema minu juure, Daisy,“ palus ta. „Mitkana kui siin need mälestused ümbritsewad, et wõi sa lojuda!“

„Mida warem, seda parem soowiksin ma Rosewoodist lahkuda,“ kinnitas Daisy. „Tulen õige pea siin waatama.“

Violet pigistas südamelikkult ta kätt.

Edward Gordon, kes nende kõrwal seisis, kibutas kulmu.

„Ülgemal ajal on küll niipalju waja läbi rääkida, et mrs. Gordon waewalt siit saab

lahkuda,“ pööras ta jaheda wiisakusega mrs. Johnstone poole. „Onu jättis Rosewoodi walitsemise lähemaks aastaks minu kätte. Siis on mulle Daisy allkirja ja luba wahetpidamata waja.“

Mrs. Johnstone oleks heameelega küsinud, kes Daisy Rosewoodi pärija on, aga sel tunnil oli seda wõtmatu küsida. Ja ta trööstis ennast sellega, et seda siis teha wõib, kui Daisy kord tema juure tuleb. Selle eest aga sofistitas ta noorele lesele kõrwale:

„Frank tuleb mõne kuu pärast Indlast tagasi ja saadab oma puhtusaja Holmbyhhouses mööda.“

Daisy pööras talle waltides selja.

Matmine mööbus tõsiselt ja ülewalt, aga ilma et keegi osawõ ja oleks olnud eriti liigutatud.

Kohje pärast matmist läks Daisy oma tuppa. Edward Gordon eitatas peremeest, sest kes kangelst olib tulnud, neile tuli enne lahkumist süüa anda.

Mr. Johnstone, klaas sherryt käes, puges Edwardi juure, et tema käest kawaluse abil kuulda, mis sugused testamendi määrused oleksid. Aga Edward, kes selle leidis olewat talitit, saatis ta lühikesse märkusega minema, et temale onu sellekohased määrused tundmatud olla.

Sellelega ütles ta tõtt, sest alles kui külalised Rosewoodist olib lahkunud, astus advokaat tema juure ja andis talle ühe kirja.

„Ka mrs. Gordon sai ühe kirja,“ jattas advokaat.

„Kas teate, mis kirjades seisab?“ küsis Edward.

„Ümber.“

Edward awas kirja ja luges mõne rea.

„Ma pean wiitmata rääkima mrs. Gordoniga,“ ütles ta ärewalt.

Advokaat noogutas pead.

Lühikesse koputamise järele astus Edward noore lese tuppa. Seal nägi ta ootamata nähtust.

Daisy seisis palawal näol ja wihaselt wälkuwail silmil de Smithi ees, kes kohmetult oma põlle päela sõrme ümber määsis.

„Silmapilk lahutage minu majast!“ käätsis Daisy. „Berenaine maksab Teile kostiraha fogu ligema kuu eest wälja ja arst andku Teile tunnistus. Mina aga ei taha Teilega enam midagi tegemist teha.“

„Mis siin on?“ küsis Edward, Daisy ebariikliku ügeduse üle imestades.

(Järgneb).

Rööwliid.

Hispaania kirjanik Blasco Ibanez.

Toa ust awades, leidis Sento ukse lukuaugust tükikese paberit.

See oli nimeta kiri.

Selles nõuti Sentolt 40 durot, mis kästi panna öösel leiwaahju, mis seisis ta toa wastas. Peale selle leidus kirjas weel hulk ahwardusi.

Need rööwliid hoidsid kogu küla hirmul. Kes nende nõudmist ei täitnud, selle wili häwitati põllul. Wõis juhtuda isegi seda, et wiha-alune waewalt weel eluga pääses põlemapandud majast.

Gafarro oli Rusafi külas kõige julgem, tugewam ja osawam poiss. Ta wandus, et rööwliid wälja nuusib ja kõigile awalikuks teeb. Ööseti käis ta külaserwal luuramas ja kõndis jalgrada mööda, püss käes.

Aga ühel hommikul leiti noormees kraawist surnuna. Tal oli kuuliga kõhust läbi lastud ja peale selle oli tal weel pea maha raiutud.

Seal ta nüüd oli — katsuge kätte saada, kes selle hirmsa kuriteo teinud!

Ajalehedki kirjeldasid lugusid, mis seal külas sündisid. Seal külas pandi iga õhtu majade ukсед aegsasti lukku ja igamees mõtles ainult, kuidas päästa ennast, kuna üleaedset kellelegi meele ei tulnud.

Kõike seda teades kirus ja wandus onu Batist, tähendatud maakonna alkalde ehk kogukonna esinik, kes ka wähemais asjus kohut mõistis, ning kriminaalasjus eeluurimist juhatas, südame põhjast, kui ülemus temaga eespool tähendatud kuritegudest kord juttu tegi. Alkalde Batist ütles, et küll tema oma abilise Sigroga neile korratustele juba tegewat lõpu.

Sentol ei tulnud meelegi alkalde juure abi otsima minna. Ja mistarwis ka? Tema ei soowinud ega tahtnud kuulda tühist kiitlemist ning kirumist.

Kindel oli ainult, et rööwliid temalt nõudsid 40 durot.*) Ja kui tema neid leiwa-ahju ei pane, siis põletatakse maha ta maja, sama maja, millele ta waatas nagu pojale, keda hukatus ootas.

* Duro on Hispaania hõberaha ja maksab umbes 200 t. marka.

Seal pöösaste taga see wana leiwa-ahi seisis, tehtud sawist ja telliskiwidest, ümmargune kui Aafrika sipelgate pesa.

See maja siin oli kogu ta warandus maailmas. See oli ta kodu, ta isakoht, kus elasid need, keda Sento kõige enam armastas — ta naine ja kolm lapsukest. Siin oli tal ka kaks tugewat hobust, tema igapäised sõbrad ning aitajad raskesti töö.

Kui palju pidi ta küll waewa nägema wäikese maatüki kallal, enne kui sealt peale kehwa ülespidamise weel midagi järele wõis jääda. Kui palju higi ja werd neelas maa, enne kui Sento jõudis koguda peotäie durosid, mida ta nüüd woodi all sawistpotis hoidis.

Ja nüüd pidi ta need 40 durot enese käest laskma ära kiskuda!

Sento oli rahuarmastaja — seda wõis tunnistada kogu küla. Ei ta käinud kõrtsis, ei riinud teistega, ega olnud tal ka püssi, millega oleks wõinud uhkustada.

Tema ainus soow oli, töötada Pepete ja kolme lapse jaoks, rohkesti töötada.

Aga kui teda kord juba taheti paljaks rööwida, küll aga ta ennast siis ka oskab kaitsta. Issand hoidku! Hea südamega inimeses ärkab sel puhul otse Araabia kaupmehe hull wahwus. Need kannatawad wälja beduiinlastelt rahulikult hoobid, aga muutuwad lõwideks, kui puudutatakse nende warandust.

Warsti märkas Sento, et öö lähenes; kuid ta polnud weel jõudnud mingisugusele otsusele.

Hea nõu oli kallis. Ta läks ligema üleaedse wanamehe poole nõu küsima. See wanake oli küll juba õige pödur, sünnis ainult weel teelt hagude korjamiseks. Aga ometi teati rääkida, et ta oli olnud noorena teistsugune ja pannud oma woliga koguni kahe wõi kolme inimese silmadki igawesele unele kinni.

Wanamees kuulas Sento juttu huwiga ja imes ise selle juures jämedta

sigarit, mille ta oli keeranud ise oma jämedate sõrmedega.

Sentol oli õigus, kui ta ei taha oma rahast lahkuda. Riisugu maanteel, mingi seal silm silma vastu ja pangu elu kaalule. Tema, wanamees, olla küll juba 70 aastat wana, aga katsutagu temale saata niisugune kiri. Tarwis olla järele waadata, kas Sentol oma waranduse kaitsmiseks ka küllalt julgust jätkuwat.

Wanamees julgus tegi ka Sento südame julgemaks ja mehisemaks. Ta märkas, et tal oma waranduse kaitsmiseks igatahes küllalt julgust on.

Wanamees tõi ukse tagast välja wana tongi-püssi uhkusega, nagu oleks see püss olnud mõni püha asi, ja silitas heameelega laskeriista koitanud laadi.

Ta laadis püssi ise täis, sest ta mõistab selle riistaga kõige paremini ümber käia. Waata, püssirohtu paneb ta terwe peotäie! Siis hulga jämedaid haawlid, siis weel peeneid, siis wiis wõi kuus rindkuuli ja surus siis tropise nendele tugewasti torusse peale.

Kui püss nüüd niisugusest tugewast laengust lõhki ei lähe, siis on see ainult Jumala arm.

Õhtul ütles Sento oma naisele, täna olla tema kord põlde kasta. Ja kogu perekond, kes seda uskus, heitis aegsasti magama.

Wälja minnes pani Sento majaukse oma taga hoolega kinni. Siis nägi ta kuuwalgel pöösaste ääres tugewat wanameest, kes püssile tongi peale pani.

Siis õpetas wanamees Sentot, kuidas waja lasta, et laeng lastawat hästi tabaks.

„Waja on otsekohe ahju suhu sihtida ja siis rahulikult oodata. Kui rööwliid kummardawad ahju suu juure ja sealt raha otsiwad, siis — lase käia ja anna tuld!“

Sento mõistis.

See kõik oli ju nii lihtne, et sellega isegi laps wõis saada hakkama.

Wanamehe käsul heitis Sento maja warju pöösaste wahele kõhuli. Raske püss seisis madalal alusel ja ta ots wahtis just ahju suu poole. Laeng ei wõinud kuidagi mööda minna. Waja oli olla ainult rahulik ja õigel ajal kukke maha tõmmata.

Wanamees lahkus ettewaatlilikult. Tema oli inimene, kes iga kohta ümbuses tundis ja alati walmis oli pealetungiwale waenlasele vastu hakkama.

Sento meelest oli, nagu oleks ta terwes maailmas täitsa üksipäini. Talle näis, et maailmas peale tema ja neid, kes tulid, enam kedagi teist ei leidu.

Aga kui nad ei tule!

Ta käed wärisesisid ja püssiraud lõgises vastu kiwi, millel ta seisis. See polnud külm, mis ta wärisema pani; see oli hirm. Mis ütleks küll wanamees, kui ta siin oleks ja seda näeks!?

Sento jalad puudutasid majakese seinu, mille taga ta naine kolme lapse seltsis puhkas. Ja neid taheti paljaks rööwida, ja tema oli nende ainus kaitsja!

Ja waene mees tundis, kuidas ta korraga jälle metsikuks muutus.

Siis kajas mingisugune hää lübi ilmaruumi. Näis, nagu oleks keegi kusa gil määratumas kauguses midagi laulnud ja ta hää lübi laotuse. See oli linnakellade hää. Kell löi üheksa. Kusagi teel kiunus wanker. Koerad haukusid ja rohuga umbseks kuiwanud kraawides krooksusid konnad.

Sento luges hoolega kellalööke. Need kellalöögid olidki ainsad, mis teda wabastasid piinawast magadatahtmisest.

Edasi weeres aeg.

Kell löi juba üksteistkümmend.

Kas nad siis ei tulegi? Tõesti ei tule? Wõimalik, et Issand nende südamed pehmeks tegi.

Äkitselt jääwad konnad wait.

Ja mööda jalgteed lähenewad kaks musta kogu, keda Sento nende wälimusejärele oleks wõinud kergesti koorteks arwata.

Nüüd tõusewad nad püsti. On näha, et nad on inimesed, kes kütürakile tulid.

„Oo, ongi juba siin,“ pomises Sento ja ta lõualuud wärisesisid.

Tulijad waatasid hoolega igale poole ringi, just nagu uurida tahtes, kas õhk ka ümbuses puhas on. Siis läksid nad aia ääre, astusid majaukse juure, panid kõrwa vastu lukuauku ja läksid siis Sentost mööda.

Aga ta ei tunnud neid. Neil olid pead suurtesse rätikutesse mässitud; ainult püssid paistsid rätiku all välja.

See nähtus suurendas Sento wahwust. Nähtawasti olid nad samad mehed, kes tubli Gafarro olid tapnud. Ja

et nüüd oma elu päästa, oli waja neid maha lasta.

Nüüd läksid wõõrad ahju juure.

Üks neist kummardas ja jäi otsekohe püssi otsa kohta seisma.

Aga mis siis, kui teine jääb ellu ja ära põgeneb?

Waesel Sentol tungis hirmuhigi ot-sale. Laseb ta ainult ühe maha, siis on ta teise wastu sõjariistata. Ja kui ta laseb nad rahuga lahkuda, siis süütawad nad tema maha põlema.

Aga ootamine tegi teisegi rööwli rahutuks ja ta hakkas esimest raha otsimisel aitama.

Mõlemad olid nüüd nagu ainus kogu, mis ahjusuu täitsa oma alla mattis. No — nüüd on paras aeg! Sento, ära ole arg! Waata aga julgesti kukeliputi-sele!

Kõmatas pauk ja pani kogu küla liikuma. Igal poolt kajasid karjatused ja koerad hakkasid kooris haukuma.

Sento nägi oma ees sädemetepilwe ja tundis näol walusaid haawu. Püss kuk-

kus tal käest. Ta wehkles kätega, et teada saada, kas need weel terwed on.

Ahju juures ei näinud ta enam midagi. Wististi panid rööwliid plehku. Ja kui temagi tahtis jooksu panna, tuli Pepeta aluskuues, köögilamp käes, uksest õue. Püssipauk oli ta üles heidutanud. Ja mehe pärast, kes wäljas, hirmu tundes, ruttas ta õue waatama.

Lambi punakas tuli ulatas kuni ahjusuuni ja walgustas seda.

Seal lamasid kaks meest ristamisi üksteisel. Nad olid nagu mingisuguse nägematu naelaga ühte löödud.

Laeng oli hästi tabanud ja wana püss kustutas korraka mehe eluküünla.

Kui Sento ja Pepita kokkudes meeste nägusid walgustasid, taganesid nad imestades.

Need olid — alkade Batist ja ta abiline Sigro.

Küla jäi ülemuseta, aga selle asemel hakkas temas walitsema rahu.

Waikne laul.

Saksa luuletaja Hermann Claudius.

Tuim uimus waldas merewoole,
ma waikselt pöörsin sinu poole.

Mind sõnatult sa teretasid
ja ennast waikselt saata lasid.

Ränd wiis meid siia, sinna poole,
kuid waikselt uinus merewoole,

Ja seisis tummalt terwe meri,
kui meie weri, meie weri!

Bulgaaria wanadsõnad.

Kristus uskus, et lapsed ikka lasteks jääwad, ja õnnistas neid.

Sõbrad annawad andeks, wanemad unustawad.

Lombak pilkab jalutumat.

Naine nõuab korraka kolme meest:
üht rikast, üht ilusat, üht uhket, — üks

peab teda toitma, teine armastama,
kolmas lööma.

Üks narr wiskab kiwi järwe — sada tarka ei too teda sealt wälja.

Olgugi korsten wildak, suits tõuseb
ikka otse üles.

Annakese päewaraamatust.

Ungari kirjanik Géza Gárdonyi.

10. juunil.

Tahtsin minna kloostriisse. Nonnid on armsad ja head ja neil on puhas süda.

Olen juba kolm päewa kodus. Hulgung ringi põllul ja metsas.

Mamma ütles, mina olla nüüd juba suur tüdruk. Ja warsti tulla aeg mehele minna.

„Ei iialgi — mitte iialgi!“ hüüdsin ma meeleheitlikult.

*

11. juunil.

Täna käis meil herra Balogh — noor mõisnik, meie naaber. Tema tahab mind omale naiseks wõtta. Ja tema on, kes sellega ei taha leppida, et nonniks hakkab.

Tundsins, et kahwatasin. Mu keha wärises. Waatasin temale näkku, nagu wististi waadatakse näkku mõrtsukale, ja lasksin teda oma silmadest lugeda, et teda wihkan.

Tema naeratas ja wõttis mu käest kinni. Julges kinni wõtta! Siis tähendas ta, minu käsi olla wäike ning walge.

„Mamma,“ ütlesin ma ja kiskusin oma käe tema käest ära. „mu pea walutab!“

Ema ütles, see tulla tuule läbitõmbusest. Kata unustawat alati kuus wõi kaheksa, akent lahti.

Ma suudlesin ema kätt, noogutasin herra Baloghi poole jääkülmal pead ja läksin oma tupp

Tõesti — ma olin uimane. Tunda saadud ärewuse tagajärel leekis mu kehas palawikutaoline kuumus.

Waatasin oma käsi. Need on tõesti wäiksed ja walged. Kui ilus wõib see olla näha, kui ma nad kirikus palwetades kokku panen!

*

12. juunil.

Täna peeti perekondlikku nõu. Papa ütles, tema olla herra Baloghi mõisa üle waadanud ja selle kohta isegi krepostiraamatust andmed saanud.

„Abielu on soowitaw.“

Sellega lõppes ta teade. Ta pani sigarile tule otsa, ilma et minu arwamist oleks küsinudki.

Mamma noogutas wahetpidamata pead, waatas mulle läbi prillide näkku ja kordas siis tasakesi:

„Abielu on soowitaw.“

„Papa,“ ütlesin mina lämbunud häälega, „ma tahaksin saada nonniks.“

Papa wiskas tiku maha, pööras ägedalt minu poole ja kisendas mulle midagi nii wihaselt, et heitunud oma tupp jooksin.

*

13. juunil.

Kata, kes perekondliku nõupidamise järke wõtmeaugu kaudu jälginud, jutustas mulle hiljem, et mind enam abielusse astuma sundida ei tahetawat. Herra Balogh tulgu meile nii tihti kui tahab, aga mulle ei räägitawat sellest enam midagi.

Rõõmutujus kinkisin Katale püha Genoweewa pildi, millele öde Therese oli kirjutanud:

„Anna Nagyle waikimise tasuks.“

„Nüüd wõid sa tulla, kiusaja“ mõtlesin.

Ja ta tuligi.

Ja samuti naeratades kui enne. Muud ta ei oskagi, kui naeratada. Tema wurrud näewad wälja, nagu oleks ta enesele kaks musta pintslit nina alla kliisterdanud.

Ta palus, ma wõtku tema käest wastu üks roos. See olla pärit tema aiast.

Ma andsin ta awatlemisele järele. Aga ärgu ta enesele sellepärast weel midagi mõtelgu. Õigel ajal, mil ta ennast juba wõitjaks arwab, häwitan ma ta ära.

Ma wõtsin roosi ja panin oma juustesse.

„Oh, kui ilus teie olete!“ hüüdis Balogh waimustatult. „Ilusam kui mõni muruneitsi!“

Tundsins, kuidas weri mulle näkku tõusis. Kuumalt ja arusaamatult.

Salamahti oli mulle juba mõte tulnud, et olen ilus, aga weel iial polnud mulle meeletulnud mõelda, et wõiksi olla nii ilus kui muruneitsi!

Siis kõneles herra Balogh weel mitmetsugu kirjut segu, küsis, millist wärwi ma kõige enam armastawat, kas ma heameelega tantsiwat, kas ma olla juba teatris käinud ja kas ma kookidest õunakooki wõi biskwiiti kõige enam armastawat.

Kõigile neile küsimustele wastasin ma tõsiselt ja mõõdukalt: armsam wärw on mul sinine, mõnikord meeldib mulle aga ka roosa wärw; mina tantsin ainult siis, kui selleks wõimalust on. Teatris ei ole küll weel käinud, aga sinna tahan ma minna, kui seal midagi puhast ja kõlblikku mängitakse, ja mis puutub kookidesse, siis on mulle mõlemad armsad, nii õuna- kui biskwiitkookid.

Siis wõttis herra Balogh minu käest kinni ja ütles:

„Anna, Teie olete kõige armastuswäärilisem neiu maailmas.“

Ja enne kui sain takistada, oli ta mu käele palawalt suud annud.

Ma panin waagna külma weega woodi ette ja pistsin käe wette.

Aga suudlus jäi ja põletas mu kätt edasi.

*

16. juunil.

Täna tegin otsuse. Tegin otsuse herra Baloghiga tõsisest rääkida. Tahtsin temale ütelda, ärgu ta enesele mingisugust lootust tehku, mind ta mu püha kawatsuselt juba kõrwale ei meelita.

Ta tuli tõesti ja oli enesele ilusa sinise kaelasideme kaela sidunud. Wurrud olid tal hästi korraldatud. Ta kummardas ja ütles:

„Lubage, Anna, et Teid tohin pidada oma kuningannaks.“

Selle soowile polnud ma ette walmistatud. Äsjatu oli olnud mu tark otsus. Wastata ma ei osanud.

Olime kahekesi aias. Mina istusin. tema seisis. Kerge tuuleõhk kandis reseda lõhna meie juure ja resedade kohal lehwis mustjaskollakas liblik.

„Wõtke ta kinni!“ hüüdsin ma, et oma segadust warjata, ja jooksin liblikale järele.

Herra Balogh wõttis kübara peast. Liblik kadus kaugele. Me jooksimise ja jooksimise. Korruga oli liblik tõesti känduud ja me seisime metsa ääres

silmad laiali lahti, ja wahtisime üksteise punetawasse näkku.

*

20. juunil.

Pean tunnistama, see herra Balogh on armas inimene.

Täna hoidis ta mul puuwilla lõnga kätel, kuna mina seda kerisin. Lõnga wiimase otsa oli ta oma wäikse sõrme ümber sidunud ja soowis, ma sellegi üles keriksin.

Siis kirjutas ta mulle ühe salmi.

Jumal teab, mil kombel herra Balogh selle salmi oskas minu käsitöökorwi poetada.

Sealt ma ta leidsin. On tore ja ilus, huwitaw salm.

Ma kirjutasin selle kohe ära ja saatsin öde Theresele, palusin teda aga sellest mitte kellelegi midagi lausuda.

*

23. juunil.

Täna juhtus tähtis asi.

Istusime mesipuu kõrwal. Mu põll oli täis seedripuuõisi, mida mul oli käsitud korjata. Ema walmistab sellest talwel head kõharohtu.

Herra Balogh aitas mind.

Lubasin temale selle eest ka rohtu anda, kui talle peaks tulema kõha.

Sellele peale wastas ta, tema hakkawat wististi kõhima, ja kui siis mina ise temale rohtu ei keetwat, olla wäga wõimalik, et ta surra.

Selle peale ei teadnud mina jälle midagi ütelda.

Sel herra Baloghil on nii kummalised mõtted, et wõimatu on nendega sammu pidada.

„Anna,“ jatkas herra Balogh õrnal toonil, „kas teate, et ma Teid wäga armastan?“

Lehtede wahelt langesid särawad walguskiired maha. Mesilased sumistasid, linnud laulsid. Kogu ümbrus oli ilus. Mul oli, nagu oleksin midagi ütelnud, kuid ma polnud suudki awanud.

„Anna, mu õnn!“ ütles herra Balogh, wõttis mu käest õrnasti kinni.

Nüüd toibusin jälle.

„Herra Balogh,“ ütlesin ma hingetult. „Mina lähen nonniks.“

Päiksekiired kadusid.

Sarapuude warjud muutusid tumedamaks.

Mesilased jäid wait.

Herra Balogh waatas üles taewa poole ja ütles siis:

„Hakkab wihma sadama!“

*

24. juunil.

Kogu öö polnud mul und. Ei saanud ega saanud magada.

Waid nutsin.

Mul oli kahju waesest, armsast, heast herra Baloghist. Tuline kahju.

Tundsin, et olin tema ees süüdlane, aga miks, sellest ei saanud ma ise aru. Mul oli kahju, et olin teda kurwastanud.

Waene herra Balogh, tema pole mind iial kurwastanud.

Tõusin woodis põlwili ja palusin Jumalat, et ta teda warsti jälle lahutaks. Oige warsti — juba homme.

Tundsin, et Jumal oli mu palwe kuulda wõtnud. Herra Balogh saab jälle meie wõõras olema nii kui enne.

*

25. juunil.

Mamma noomis mind, et akna lahti hoian. Sellest wõiwat ma saada peawalu.

Ma olin'kõik aknad awanud.

Nad mõtlesid, et tahan tubakasuitsu wälja lasta Aga ma ootasin herra Baloghi.

Pärast lõtnat wärisestin ma juba kärsituse pärast. Läksin wälja, kõndisin aasal — läksin metsani.

Kõik asjatu.

Tema ei tulnud!

*

27. juunil.

Wiimaks ometi!

Ta on tulnud. Aga ta oli ülitõsine.

Kui mamma toast lahkus, ohkas ta sügawasti.

„Mis Teil on, herra Balogh?“ küsisin ma osawõtlikult.

„Neiu Anna,“ wastas ta õrnasti, „me näeme üksteist täna wiimast korda. Ka mina tahan lahkuda ilmalikust elust. Kui Teie lähete nonniks, siis lähen mina mungaks. . .“

Mu silmad wirwendasid.

Kobasin käega otsaesist ja waatasin talle poolheitunult, poolelawalt otsa.

„Jumal kaitsku Teid!“ ütles ta wärisewal häälel ja wõttis mu käest kinni, et seda suudelda.

Mina ei suutnud sõnagi ütelda. Hoidsin ainult ta käest kõwasti kinni.

Siis tõusin äkitselt ja wõtsin ta kaela ümber käewartega kinni, teda täiest hingest kallistades.

— — Ei, ma ei lase teda mungaks saada!

Minu laul.

P. Grünfeldt.

Miks mu laul ei laksu enam,
lõõritades lõo wiisi?

Miks mu wiis ei weere enam,
wilistades windi wiisi? . . .

Minu laul kui lapsukene
ennast täis ja hellik wäga,
kurja kõne kõõrutusel,
mõnituse mõrudusel
pages padrikusse paksu,
salu sülle sügawasse. . .
Seal tema nuuksus nukralt nuttes,
seal tema kõndis kurwalt kurtes,
nuuksus nuttes ära hääle,
kurwalt kurtes kaotas kõne. . .

Sellep mu laul ei enam laksu,
lõõrita ei lõo wiisi;
sellep mu wiis ei enam weere,
wilista ei windi wiisi. . .

Nüüd tema ükski metsas hüüab,
metsas hüüab, metsas mängib,
metsa hääli häälitseleb,
metsa wiisi weereteleb —
puhkewate puude pulmas,
õitewate õite hõlmas,
sajuste sammalde sülessa,
karge kaste keskeella,
kus need kuused teda kuulwad,
lepad leinal lepitawad. . .

Maawa.

Saksa kirjanik Arthur Schubart.

Mokka juures kõneldi asumaade-küsimusest ja mainiti muuseas neid omadusi, mis teewad inglased eriti kohas-teks ilmawalitsemiseks. Üks herradest, paljureisinud inseneer, noogutas järele-mõtlikult ja ütles siis jahedalt:

„Poliitiliselt on nad meist kindlasti üle oma anni tõttu, puhtinimlikkuse suhtes jääwad nad aga meist kaugele maha. Mul on tihti olnud mulje, et inglased oma Germaani were peale vaatamata on meist sakslastest palju kaugemal, kui näiteks romaanlased, jah isegi, kui slaawlased; nad on nagu teisiti loodud inimesed, kes meile wahel näiwad nii wõõrad, nagu oleksid nad marsielanikud . . . Eriti piinlikult tundsin ma seda kord Indias . . .”

Ta waikis, nagu ei tahaks ta muud midagi enam ütelda; kui aga kõigi silmad ootusrikkalt ta peal lebasid, jätkas ta:

„Seisin tookord Anglo-India walit-
suse teenistuses; olin pikemat aega oma kutse alal tegew ühe India wasalli-riigi hoowkonna juures. Radsha, noor, meeldiwa wälimusega hindulane, näis minust lugu pidawat, palus mind ikka ja alati jahtidele, mille hulgas jahid tiig-rite peale etendasid peosa, küllastas mu igasugu annetustega ja kinkis mulle lõpuks ühe iluduse oma haaremist.

Maawa, see oli umbes kaheteistkü-
neaastane hindu tüdruk, oli küll kehali-
selt õitsemalöönud, hingeliset aga weel täitsa laps ja sarnanes oma unenäoli-
kus ilus enam troopilisele taimele kui naisele.

Ma ei osanud temaga midagi peale hakata, ei tohtinud sellest aga wälja teha, ega ka tüdrukut tagasi saata, ilma et sellega oma heategijat surmani olek-
sin haawanud.

Nii siis korraldasin talle paar ruumi mu laialdases majas, külastasin teda igapäewiti ja imetlesin teda kui mõnda haruldast lindu, kes meelitab oma wäli-
musega, ilma et ta midagi tõsist tähendaks.

Ta ise näis uue olukorraga rahul, meeldis enesele radsha poolt saadetud

teenijate keskel, püherdas ehteasjade ja maiustuste keskel, millega teda alata-
sua uuesti warustasin, tantsis ka siin-seal kui elawaks muutnud habras pronks-
kujuga oma kodumaist tantsu — enam-
jao ajast aga weetis ta, endasse waju-
nuna, magusas mittemidagi-tegemises,
wegeteerides lilletaolikult, wõi ta helis-
tas raskemeelseid laule ja põimis see-
juures tublilõhnalisi lilli kenadeks ahe-
lateks ja pärgadeks.

Mind terwitas ta mu igapäiste külas-
tuste puhul umbes sarnaselt, nagu meil
seitsmeaastased tütarlapsed terwitawad
oma onu; siis kobas ta maiustawa ah-
wikese naljaka igatsusega mu taskutes,
otsides kingitusi, kiigutas end mu põl-
wil ja lasi mind kord oma kirjut siidi-
rätti wõi üht oma lilleahelat, kord pü-
halikku templitantsu silmitseda, mida
ta ette kandis ilmsüütus poolalastisuses.

Ta ei naeratanud kunagi, ka ei nut-
nud ta. Näis, nagu puhkaks see wõi
puuduks, mida me nimetame hinge-
ks, selles meeldiwalt kujundatud kehas,
mis näis loodud olewat liha ja were
asemel kahwatust hallist pronksist.

Nii uskusin ma vähemalt, kuna ma
weel tookord ei tunnud nende kumma-
liste olewuste iseloomu ja mõistatus-
likku — kas pean ütleva enesewalitse-
mist wõi pettekunsti? . . . Kuni mulle
kõik selgitas imelik lugu; olin Maawat
walesti mõistnud.

Radsha saatis mulle kord hommikul
wäärtusliku wäikese ahwikese oma sõp-
ruse ja poolehoiu eritiseks märgiks.
Mina uskusin, et ahwikesel pole pare-
mat kohta kui Maawa juures; Maawa
oligi sellega nõus ja awaldas oma otse-
kohest rõõmu uue mängukaaslase üle.
Hea wahelkord nende mõlema wahel ei
kestnud aga kaua . . . Hellitatud ahw
purustas ühel ööl minu jaoks põimitud
lilleketi; näilikult ükskõikne tütarlaps
kägistas seepeale ahwi oma kätega . . .

Pidin samal õhtul mingisuguse üles-
andega paariks päewaks maa sisimasse
sõitma ja kuulsin oma tagasitulekul, et
radsha Maawal mu korterist on lasknud
tuua, et teda karistada mõrtsukatöö eest

oma armsa ahwi kallal; ta anda Maawa aga mulle wigastamata tagasi, kui ma sellega nõus olen.

Ruttasin wiiwitamata radsha juure ja palusin kogu oma mõju kaalule panes väikesele kuritegijale armu ja halastust. Kuid ma ei saawutanud enam kui seda, et hindu mulle tummalt märku andis, ma tulgu temaga paleehoowi.

Sinna oli ehitatud midagi troonitao-list, kus istet wõtsime. Siis tõstis radsha käe . . . uks awanes, Maawa tuli nähtawale pidulikus rüüs, enam kantud kui saadetud kahe naise poolt. Würsti käeliigutuse peale kisti Maawa täitsa alasti; siis kadusid mõlemad naised.

Jälle tõstis radsha käe, ja läbi teise ukse astus elewant sisse, kelle kuldsed kihwad päikese käes helkisid.

Elewant peatus, ta kahwatud raugasilmad wahtisid ümberringi; ta mõirgas trompeeditaolikult ja astus Maawa poole.

Wiimane oli hirmukisaga põlwili langenud, peitis näo käte wahele ja tõstis siis käed nagu wannutades radsha poole.

Siis oli elewant juba kohal, haaras Maawa londiga ümber keha, tõstis ta tuhmilt urisedes õhku, paiskas ta üles ja püüdis ta jälle klouni osawusega kinni.

Weel kaks korda kordas ta kohutawat waatemängu, ilma et ma wahele oleksin wõinud segada. Olin kui halwatud. Siis põlwitas elewant ja asetaski lõdwa pruuni neuu korjuse trooni ette...

„Wõta ta — wigastamata, nagu olen lubanud!“ ütles pilklikult radsha . . .

Ruttasin liikumata keha juure . . . ta oli surnud, surnud hullumeelses hirmus . . .“

Inseneer tegi pausi, waatas rahuldustundega kõigi nägudesse, uurides oma kirjeduse muljet ja lõpetas:

Kui jutustasin Inglise residendile sellest häbitööst ja palusin ta waheseisemist, naeratas inglane jahedalt ja wiisakalt ja ütles wihastawa, inglasele omase rahuga:

„Kahjatsen wäga, mister Walker, meie ei sega end põhimõttelikult pärismaalaste . . . eraasjadesse . . .“

Müristusjumal Indra.

India rahwa epos Rigveda (laul 10, 119)

Mul tuju nõnda kaugel ju,
et kingiks hobuse wõi muul!
Wist põhjuseks sel sooma-jook?

Kui läbi ilma kiire tuul,
nii nalju raputab mu huul!
Wist põhjuseks sel sooma-jook?

Nii tubli on nüüd minu sõõm,
et kiire täku wõidab rõõm!
Wist põhjuseks sel sooma-jook?

Uks palwe kisub unelmast,
lehm nii kui hõikaks oma last!
Wist põhjuseks sel sooma-jook?

Nüüd tiirutan kui treial just
ma hinges seda palwelust!
Wist põhjuseks sel sooma-jook?

On waewalt päiksetolmu raas —
see inimsugu seal maas!
Wist põhjuseks sel sooma-jook?

Ei nõnda suurgi ole maa,
kui õlg mul ilma teiseta!
Wist põhjuseks sel sooma-jook?

Ma taewani nüüd olen pikk,
mul laiust terwe igawik!
Wist põhjuseks sel sooma-jook?

Nüüd kannatama peab maa,
ma pilla-palla paiskan ta!
Wist põhjuseks sel sooma-jook?

Eks wõimas tunne kee mus seks,
et paiskan ilma pilbasteks!
Wist põhjuseks sel sooma-jook?

Kui weidi alla kummardan,
siis maast ma kinni haarda saan!
Wist põhjuseks sel sooma-jook?

Ma olen suur, jah, olen suur,
ma kõigi wägitööde juur!
Wist põhjuseks sel sooma-jook?

Nüüd lähen koju, willand sest,
wiin jumalaile märjukest!
Wist põhjuseks sel sooma-jook?*)

*) Sooma-jook on hindude mütoloogias umbes sama tähendusega kui jumalate-jook nektaar — Greekas. Toimetus.

Hea sõna.

Ameerika kirjanik Beatrice Fairfax.

Tihti imestan, mispärast meie keskel ainult vähesed väljendavad neid sõnu, mis neile meele tulevad. Nähtavasti arwame, et meie sõbrad neid sõnu enesestmõistetawaks arwawad, ja sellepärast arwame siis ka tegudest küll olewat ning jätame ütlemata sõnad.

Teadagi, lahked teod on paremad kui tühised sõnakõlksud, aga ka lahked sõnad aitawad inimesi palju õnnelikumaks teha.

Mõnel inimesel on see õnnelik osawus, et nad oma mõtteid oskawad kergesti väljendada; lahked ja armsad sõnad woolawad neil tihti üle huulte. Teised jälle on alati tagasihoidlikud ja ei taha seda, mis südames tunnewad, iial sõnadeks sõlmida.

Ärge harjuge mõtlema, et midagi pole waewa wäärt, et asjad peate nii minna laskma, kuidas nad lähewad, ja et teie oma sõprade wastu sõnas ja teos ei tarwitse lahked olla.

Iga asi on waewa wäärt, nii kaua kui pruun maapind on meie jalgade all ja sinitaewas ühes päiksega meie pea kohal. Meie peaksime rõõmustama, et elame ja meie südamed peaksid igaühe wastu üle woolama lahkusest.

Elu on nii ilus ja nii lühike, ja ometi raiskame ning rikume jultunult palju kallid, kiireid tunde oma rahulolematuse ja tänamatusega.

Iga inetu mõte ja iga sõna jätab meie südamesse ja näole wäikse märgi.

Igauks peaks katsuma oma temperamenti taltsutada. Ärge uskuge, et alati peate wastama, kui tahate näidata oma iseloomu ja waimu, palju enam iseloomujõudu ja palju kallimeelsemat loomu awaldab suupidamine ja lahke wastus.

Niipea kui sulle tuleb mõni armastuswääriline mõte, ütle ta wälja.

Kui näed, et mõni sinu sõbranna ilus wälja näeb, ütle temale seda. Saatsid sa mõne isiku seltsis mõne õnneliku tunni mööda, ütle temale seda enne lahkumist. Kui kuuled, et kellegi kohta midagi head öeldakse, korda seda, kui wõid.

Igauks soowib olla rahwalik, aga ainult vähesed on walmis waewa nägema, et selleks saada.

Rahwalikud jasallitawad on aga need, kes püüawad oma kaasinimeste wastu head olla ja seda headust ka sõnades väljendawad.

Mõttele alati selle peale, et sa iial küllalt palju ei suuda armastust ja õrnust üles näidata nende wastu, kes sinu ligidal wiibiwad. Wõida ära oma tagasihoidlikkus ja kõnele ilusaid, häid sõnu. Ja mõne aja pärast leiad sa, et sul kerge on sõnades väljendada seda, mis tunned.

Mälestused.

P. Grünfeldt.

Mängupõlwe mäe taga,
lapsepõlwe laane taga,
mis seal udu sees weel huikab,
mis seal kaste sees weel karjub? . . .

Seal weel huikab utekene,
seal weel karjub karjakene —
uhket utehoidjat huikab,
kallist karjakaitsjat karjub,
kes seal mängis mäe taga,
laulis laia laane taga,
uinus utekeste hulgas,
kaswas kauni karja keskel. . .

Oh seda aega, armast aega,
lapsepõlwe lahket aega,

kus weel oli päikest palju,
päikest palju, pääsu palju!
Seal kui kaunis kannikene
kaswasin ma kadastikus,
lõõritades nagu lõo,
õitstes nagu õiekene. . .

Nüüd mu taewas pilwist pime,
pilwist pime, tuulist tume,
nüüd kui waene warrekene
seisan raagus metsa serwal
koltund lehekeste keskel —
ise koltund lehekene,
suikunemas samblasangi.

Mees, kes maakerast läbi kukkus.

Ameerika kirjanik Carolyn Wells'i romaan.

4

„Wõi kostlasti julgustada?“

„Oli neidki, keda ta soobustas. Wõin Teile, herra Brice, ju rahulikult ütelda: minu eestseisja soomis, et ma tema sõbrale ja adwokaadile, herra Bondile, lähelisin.“

„Kuigi see herra Teist nii palju wanem on?“

„Jah, sest onu pidas temast suurt lugu. Aga ta ei teinud enesele selgeks, et Bond pärit oli hoopis teisest inim põlvest. Ta ei mõistnud — ei opanud mõista, miks mina noorte inimeste järele ihaldasin ja nende lõbusat seltsi otsisin. Tema ei teinud seda ja uskus siis, et minagi seda ei tee. Uun temal polnud ilal teadmist, mis ta mulle keelas, kui mind seltskonda ei lastnud.“

„Ääts ta siis tõesti nii kaugele?“

„Dieta jah. Wõi kui ma lord nii kaugele wiisin, et ta omas majas mõne külalise vastu wõttis, siis tegi ta mulle kõik see loo nii hapuks, et Sumalat tänasin, kui wõõrad lahkusid.“

„Mil kombel ta seda tegi?“

„Do, tema tegi alati, nagu esitasid teised teda ta mugamises ja nõudis, et ainult teda tähele pandaks ja mitte mind. Minust ja külalistest ta ei küsinud.“

„Wististi kartis ta, et neid jälle kutsute?“

„Muidugi. Kõik oli nii wastik, nii lõbutu — aga niisuguste asjade pärast ei tapeta ometi inimest!“

See lihtne seletus tõendas mulle põhjalikumalt, kui seda kõige suurem kinnitustetorm oleks teha suutnud, et neiu süütu oli. Gimene kahtluseawaldus oli ta teinud wihaselt, aga see rahulik seletus kuulutas, et ta hing mingi süüteost midagi ei teadnud.

„Muidugi mitte!“ kinnitasin ma. „Ja nüüd on waja wälja uurida, kes tegija oli. Kas on Teil mõni pisemgi kahtlus, preili Raynor?“

„Ei, mina arwan, mõrtsukat wõib olla inimene kel onuga ainult ärtasjus tegemist oli, kõige suurema ja lahtise kae juures oli minu onu ometi õiglase ja waljultmõtleja mees, ja kui tal on waenlasti olnud, siis wõiwad nad olla inimesed, kellest ta leidis, et nad õiglased ei olnud wõi keda ta oli kartetanud. Õigustatud wiha ei wõinud tema vastu keegi tunda — selles o'en ma kindel!“

8

Mees, kes maakerast läbi kukkus.

„Ja minu kohus on“ — jatkas Olive puhalikult — „minu kohus on oma eestseisja surma kätte maksta. See politseilik wa'we wõi kudas nad seda nitetawad, ei tee mulle muret — oleks ju naeruwäärt asi, kui seda tõsiselt wõtaksin. Muidugi ei lah'u ma New Yorgist ja wastan kõigile küsimustele, mis politsei mulle esitab. Sest ainus põhjus, mis mind ebatõtt ajas rääkima, on kadunud. Nii siis wõite julge olla, et ma nüüd ikka tõtt tahan rääkida, herra Brice.“

Nende sõnade juures naeratas ta hajameelselt ja ta õrn, suurtsugu nägu omandas nii tõsise ilme, et tema otskohesusse otskohe hakasin ussuma.

„Siis ärge töötage politseile vastu,“ andsin ma temale nõu. „Kui politsei Teid walwab, siis olge kindel, et ta enesel arwab õiguse ja põhjuse olewat seda teha. Sellepärast olge lahke nende vastu, wähemult salliw. Seda ennem saawad nad oma eelisuhest aru. Pealegi on Teile mõrtsukat otsides nende abi waja. See mõrtsukatöö on wäga mõistatuslik, preili Raynor.“

„Jah, selles suhtes on Teil tuline õigus, herra Brice, ja wõib isegi olla, et oma järeluurimisel midagi päewawalgele toome, mis — seda wõite juba arwata — wähest minu onu nitmele wõiks kahju teha.“

„On Teil selleks mõni erilik kartus?“

„Ei, et. Muidu ütlesin seda Teile. Aga seesmine hääl ütleb mulle, et tema elus midagi peab olema, mis sellele lõpule wõis ja mida ma weel ei tea. Aga Teile arwote ju ka, et me asju ette wõtame ja kõike selgitada peame katsuma — eks?“

„Teie ei kardate siis enese eest midagi — ka mitte mõne teise eest?“

Ma küsisin seda vastu tahtmist, aga pidin seda tegema.

„Ei, herra Brice,“ wastas ta kindlasti ja kowasti. „Tean, mis arwate. Te mõllete Manningi peale. Ja see on Teile teine ülesanne: me peame Amory Manningit leidma. See mees ei oleks wadatahtlikult kadunud, ilma minule sõnakefti ütlemata. See wõib ainult seda tähendada, et ta mulle teatust ei saa anda.“

„Aga mis võis talle küll juhtuda, mis talle võimaluks teeb enesest teatust anda?“

„Seda ma ei tea ja pole mul ka vähematki aimu. Aga vististi võeti ta kinni või kiputi talle kallale ning taheti teda sel kombel kõrvaldada. Herra Manningil oli waenlasti — see on kõik, mis Teile võin ütelda.“

„Kas teate siis veel rohkem? Midagi, mida Te mulle mitte ei või ütelda?“

„Ei. See tähendab, mina ei tea midagi — aga mul on tume aimdus — oh, ei midagi kindlat, herra Brice! Aga ma ei saa parata, mul on tunne, nagu ei saaks ma Amory Manningit iial enam näha!“

„Ma ei taha Teile usaldust nõuda, aga kas ei võiks Teile mulle mõndasugust fakti nimetada? Miks on tal waenlasti? Ja kas need on poliitilised waenlased —?“

„Jah, teatud määral. Aga ärge küsige — vähemalt mitte praegu! Otsime Amory Manningi kätte. Kui see ei õnnestu, siis võib olla sõندان ma Teile seda seletada, mille üle ma esiotja waifin.“

Sellega pidin ma leppima, sest Olive Raynor ei rääkinud mitte kui elutundmatu noor laps, kelleks ma teda olin arvanud. Tema avaldas naiste muljet, kes tähtsatesse asjadesse on segatud ja rasete saladuste usin hoidja on.

„Mis oleks, kui katseid algaksime Manningi leidmiseks — või teadusaamiseks, mis temale on juhtunud?“ küsisin ma.

„Jah,“ vastas tema elawalt. „Aga kuidas peame seda tegema? Olen juba kõlistanud mitmele tema sõbrale, leda ma tunnen, aga ükski neist ei ole teda sest õhtust saadik enam näinud, mil onu Amos suri. Ja keegi ei heida temale seda ka ette. Et politsei tõendas, tema warjawat ennast, et mind mitte kahklusealla saata, see on tõesti kõige rumalam teooria, millele võiks sattuda.“

„Seda arwan minagi. Kõige pealt minna tõstasjade järele. Kas olete midagi herra Manningist kuulnud, pärast seda kui ma teda nägin trammilt Gatesi surmadõhtul maha hüppawat?“

„Ei, herra Brice. Ja me teame, et ta koju ei ole jõudnud. Tema elab Gramercy Parki ääres.“

„Jah. Ja sellepärast läks ta trammist 22. tänaval välja.“

„Muidugi. Ja seal lahkus ta Teist, eks ole?“

„Meie tulime seal mõlemad maha. Ka minu korter on seal ligidal. Aga mind tabas tänawa nurgal keerduul, ja kui ma jälle ringi sain waadata, oli Manning kadunud. Kuna ma selgesti ei teadnud, kus ta elas, siis waatasin igale poole ringi, aga selle hirmsa lumetormiga ei võinud ju mõne sammugi taha näha.“

„Vististi läks ta kodu poole — jõudis võib olla sinna ligidalegi, kui see, kes teda ootas, temale kallale kippus.“

„Mis pärast usute nii kindlasti, et keegi talle kallale kippus? Tema võis ju endale veel kufagil midagi osta või muud sellesarnast.“

„Ei tea — näen seda waimus — nagu pildil. Näen, kuidas ta tänawa nurgal trammist tuli ja otseteeb koju läks. Ei ole tõenäoline, et ta endale veel midagi muretseks, kui wälja astus.“

„Oh! Teil võib olla õigus.“

„Nii siis — kuna ta kodu ei jõudnud — ja sinna veel tänini pole läinud — kuidas annab see teistki seletada, kui sellega, et teda koju minemast takistati? Tema weeti minema — ärge naeratage, see on täitsa võimalik — või talle juhtus õnnetus — ta libises näiteks ja murdis jalaluu. Aga kui asi nii, oleks ta witud kufagile haigemajja ja mina oleksin seda kuulnud. Ei, herra Brice, ta on mõne wägewa waenlasel kätte langenud ja eemale toimetatud. „Wägewa“ all mõistan ma tarfa wõi diplomaatliku waenlast, sest minu arwates tarwitati kawalust ja mitte wägiwalda Amory Manningi eemaltoimetamisel.“

„Aga miks just eemaltoimetamisel?“ hüüdsin mina. „Kes on herra Manning? Ja kellel on waja teda karta?“

„Seda ei või ma Teile ütelda, herra Brice. Wähemalt ainult wiimses hädas. Temal on midagi tegemist — kõrgete isikutega ja mitte midagi minu onu surmaga. Selles olen ma kindel.“

„Hea küll, prelli Raynor! Muidugi usun mina Teid, seda ei maha eriti üteldagi, ja olen kindel, et Teile kõige paremini ise teate, miks Te mulle seda ei ütle. Nii siis ebasi! Kas olete haigemajadest järele küsinud?“

„Olen. Mõnest telefoni kaudu, teistest on meie maja-arst teateid nõudnud. Kuid kõik see oli ilmaaegu, ja nüüd —“

„Nüüd on aeg detektiivi abi tarwitada,“ seletasin mina kindlasti. „Tarwis on estmese järgu eradetektiivi. On Teil midagi selle wästu?“

„Ei, kui tõesti mõne hea saame. Mina ei tea niisugustest asjadest palju, aga kas ei tõhta need ülitargad detektiivid enam teooriate ja järelduste abil kui tagajärjekalt?“

„Sarnased wõtwad küll olla niinimetatud kawalad detektiivid,“ wastasin ma naerdes.

„Aga mina tunnen üht tublit asjatundjat. Et ta pisut kummaline on, on tõsi, õnneks ei ole ta aga mitte niisugune üleilmlik tark detektiiv, nagu neid romaantides leidub. Tema on kindel ja intelligent. Muidugi on ta kallis, aga mitte kallim, kui ta teened wäärt on.“

„See kolab usali usäratawalt. Aga kas ei mõiks meie eesalgul ise midagi uurida, herra Brice. Seda olin ma lootnud. Kui mõtame detektiivvi, siis sattub kohe kõit juure kella külge, ja see mõte on mulle eemaletõukaw.“

„Oh, seda pole sugugi tarmis, preili Raynor. Kui mees, kelle peale mõllen, asja oma kätte võtab, siis töötab ta vaikfeld. Ja kui soomite, mõib ta ka Teie onu mõrtsukat otsima hakata.“

„Ja muidugi, seda ma just soovin Noh, mõtame selle mehe, selle detektiivvi. Mis ta nimi on?“

„Urge naerge! Tema nimi on Penny Wise.“

„Mis? Kwi naerumäärt!“

„Aga õige. Tema nimelaardil seisab Pennington Wise, aga selle pilkenime on ta juba algusest saadil omandanud.“

„Ta peaks teise nime mõtma! Eest see nimi mõib talle ta ametis ju lausa kahjulik olla.“

„Noh, tema seda ei usu. Tema on selle pilkamisega harjunud, naeratab selle üle ainult ja teeb oma töö.“

„Kas palute teda meile abiks?“

„Muidugi, kui sellega nõus olete. Ja kui tal parajasti midagi ees ei ole, siis hakkab ta kohe tööle.“

„Olen noor ja kogemusteta.“ Olive wärises. „Kuidas mõin ma siis nii tähtsald asju otsustada. Mul on, nagu peaks mind mõni targem ja wanem inimene juhtima. Oo, ma tean, et mind aitate ja mulle nõu annate, herra Brice, aga ma soowiksin, mul oleks mõni lähedane sugulane mõi sõber, kelle otsuse juures ma mõiksin julge olla. Ma olen nii üksik, herra Brice.“

„Teil on proua Vail —“ ütlesin mina.

„Minu seltsidaam? Tema oa wäga armastuswääriline ja sümpaatlik isik kodus, aga niisugustes asjades ei tea temagi nõu anda.“

„Jah, Teie olete wäga üksik, preili Raynor, aga oma aastate kohta olete wäga tark ja üllatate mind wahetpidamata oma mõistusega ja energilikkusega.“

„Kui mul ometi Amory Manning nõuandjaks oleks!“

„Waene laps! Ma teadfin ju, et see tema ükfindusetunde põhjus oli, ja kui ma ka enesele õigust ei mõtnud teda lohutada tahha, ometi tundsin enda õigustatud olewat temale ütelda, et ma teda aidata tahan ja et seda oma kohuseks arwan.“

„Olgu siis, herra Brice, mul on üks palwe,“ wastas tema. „Teie mõiksite minu eest ühe käigu teha. Ma soowiksin, et lähetsite surnu-

kuuri. Mina ei julge ise sinna minna ja ei tahaks ka teidagi oma tuttawat sinna saata.“

„Muidugi,“ ütlesin ma meelega ükskõiksel toonil, sest ma märkasin, kui liigutatud ta oli. „See on ju ainult wormiafi, aga parem on tunda, et midagi pole tegemata jäetud. Ma lähen kohe sinna, kui see Teie soowile wastab.“

Minu kiire otsus näis teda rõõmustawat.

„Jah, tehke seda ja tooge mulle weel täna õhtu teate,“ ütles ta, ja siis muutus ta olewus temale omase äkilisusega, ja ta jättis mu Sumalaga mõne lähida sõnaga.

Mina läksin oma raskele käigule kohmetult, pea kibelewaid mõtteid täis. Ma olin nüüd Olive Raynori abwokaat ja nõuandja ja otsustasin tema soowisid täpselt täita, ennasti tema usalduse wääriliseks näidata. Palju minu ametmendabest mõiksin minu peale kadewusega, aga ka armustawalt waadata, aga mina tahtsin hoolt kanda, et nende armustus alusetu oleks.

Olin enese peale mõtnud kolm ülesannet. Esiteks: preili Raynori raha-asju korraldada ja walitseda. Teiseks: Amos Gately mõrtsuka otsimise. Ja kolmandaks: Amory Manningi saatuse selgitamise.

Esimene oli minu isiklik ülesanne. Teised kaks pidi toimetama Wise, ja ma olin kindel, et ta neid ülesanded lahendas.

Minu külas käigul surnukuuris polnud, nagu ma seda juba ette olin arwanud, tagajärgi. Õigegi luulewõimu kõige suuremal pingutusel oleks mõimatu olnud üht neist kolmest õnnetuist, kelle surelikud korjused keisnädalal mõi keisnädalast saadil surnukuuri toodud, Amory Manningiks arwata.

Kuigi ma teda ial enne ei olnud näinud, seisis ta tugew, kena kaju ja ta energiline, karakterlik olewus selgesti mu waimu ees. Samutt ta nägu suure prilliga ja mustade, kaunis jämedate juustega, terawa habemega ja wäikeste, hõolega soetud murrudega.

„Ei,“ ütlesin ma wahile, „mees, teba mina otsin, siin et ole.“

Si jutustasin temale Manningist.

„Teie pole esimene,“ wastas tema. „Poltsseigi otsis teba siit ja mõned teised ka. Meil oli siin weel üks teine mees, aga see polnud herra Manning. Kuib politsei waafas teba ometi. Kas soowite Teiegi teba näha?“

„Mis Te arwate?“

„Noh, sama keisnädala õhtupoolikul tõmmatt üks teine surnuteha, mis üksna kangeks külmanud, East Riverist wälja. Meie wahemalt arwasime teba surnuks, aga ta sai ometi jälle elawaks. Teie peate seda meest ka kord nägema, siis näete, kas teba tunnete. See waene

mees on mõistuse kaotanud, — ei, seda mitte, küll aga mälu. Ta ei tea enam, kes ta on."

"Amneesia?") küüsin ma.

"Jah, selleks nimetavad nad seda. Ja siis veel aspaasfaks või selle jarnafeks."

"Aphaasfaks,") diendasin ma. "Kus see mees on?"

"Nad wiisid ta Bellevue'sse, kui nõgid, et ta alles elas. Polnud sugugi kerge teda elus hoida, ja tema mälu on täiesti otsas. See oleks päris õnnistus, kui teaksite ütelda, kes ta on. Ütlen kõigile, kes siia tulevad, et nad teda waataksid. Sest waesest mehest on tuline kahju."

Kuigi see asi mind wähe huwtas, ometi ei tahtnud ma wahist wähem inimlik olla ja läksin haigemaja, kus minu ilma pikema jututa haige juure lasti. Urstid isegi söowisid, et talle külalist käiks, lootes, et keegi siis selle haige ära tunneks.

Nägin efimese pilguga lohe, et ta Amory Manning ei olnud.

Sel mehel olid õhukesed walkjad juuksed ja nõrgad, täitsa ilmetud silmad. Ta habe oli ära aetud ja tal oli kummaline hää. Juba neist äksti oleks tema isiku kindlaksteegemiseks küll olnud. Igatahes oli ta hää niisugune, millist ma veel iial polnud kuulnud.

Ei, seda meest ma ei tunnud, see oli kindel. Aga asi oli lurb. Mees oli nähtawasti hästi kaswatatud ja haritud. Peale selle oli tal hea naljaanne, mis ühes mäluga mitte polnud kadunud.

Istusin ta woodi ees ja jä'n sinna laemaks kui olin arwanud, sest mehe jutustus huwtas mind nii, et aeg kiiresti mööduks.

"Jah, teate," ütles ta, mulle oma kummaliste filmadega otja waadates, "mina kukkusin maakerast läbi."

"Teie kukkustite — mis —?"

"Jah, ma kukkusin maakerast läbi, ja see oli pikk, pikk kukkumine."

"No jah, maatera läbimööd olla ju oma kolmeteistkümmendituhat kilomeetrit."

"Oh ei," wastas tema peaaegu ärewalt, "keskelt ma läbi ei kukkunud."

"Do!" tähendasin ma oodates.

"Afi oli nii. Mäletan seda selgesti, uskuge mind. Olin kusagil — kusagil kaugel põhjas —"

"Kanaadas?"

"Ei tea — ei tea!" Ta raputas pead. "Aga tean, et see oli kaugel põhjas, kus alati külm on."

Kas oli see mees olnud põhjamaa uuriija?

"Islandis?" ütlesin mina. "Või Gröö-nimaal?"

"Võib olla." See ei paistnud teda huwitaawat, aga siis piisut elawamalt: "Igatahes kukkusin ma maakerast läbi. Kukkusin seal — äks kõit kus see oli — siisse ja kukkusin edasi, edasi läbi maakera, kuni ma teisest otjast jälle wälja tulin."

"Teie arwate, et ühest otjast maakerast läbi kukkustite? Näiteks, nagu o'eksite kukkunud Bondonis siisse ja oleksite jälle wälja tulnud Healootuse maanina juures?"

"Jah, nõnda! Minult, et ma siin New Yorgi wälja kukkusin."

"Ja siisse kukkustite kus?"

"See'p see ongi, mida ma ei mäleta! Tean ainult, et see kusagil põhjas oli."

"Kui Teil nüüd kaart oleks ja Te kõit põhjamaid siimitskustite — kas mäletaksite wähest siis kus see koht seisab, kust Te siisse kukkustite?"

"Seda arwasin mina ka ja õbe tõi mulle kaardi. Aga ma ei leidnud seda kohta. Oleks mul oleks gloobus!"

Waene mees! Mis asi wõis temas ometi selle pettekujutuse äratada? Mida enam ta kõneles, seda elawamat huwi äratas ta minus. Kuni ta kindla tõenduseni, et ta maakerast läbi kukkunud, oli ta waimlikult sama terve kui mina.

Kapsena tahtsin ma ennast maast Hiinani läbi kaewada, ja teg'n ikka ja ikka jälle katset. Wähest oli temagi lapsena niisuguseid katseid teinud, ja nüüd, mil ta mälu kadunud, tuli ta uuesti sellele mõttele. Ma walisin teise juatualne ja jõudsin warsti selgusele, et tal laialised teadmised olid ja ta hea kaswatuses saanud. Aga oma nimest ja isikust polnud tal aimugi.

Ta sai sellest selgesti aru, ja see-tegi ta loo weel traagilikumaks.

"Küll ta juba taqasti tuleb," seletas ta kindlasti. "Urstid on mulle selle aphaasia-amneesia ära seletanud, ühel päewal mööduks see ometi. Siis ärtab mu mälu uuesti ja ma tean jälle, kes ma olen!"

"Muudu wõlts kõige üle järete mõtelda ja kõigest aru saada, mis Teile belbafse?"

"Täitsa! Minult see on teadmata, kes ja mis ma enne maakerast läbikukkumist olin. Muudu olen ma mõistuse poolest sama selge kui enne."

"Aga kui Te oskate selgesti järeldada, siis peate ju ka teadma, et Te läbi maakera ei kukkunud" — ütlesin ma kainelt. "See on ju täitsa wõimatu."

*) Mälunõrkus.

**) Wõimatus mõnda asja wälja ütelda.

"Tean. Seda ütleb mulle minu mõistus. Aga ma ei tea muud, kui et see siiski nii on."

"Teie kuffufite pikast august läbi — penifoormate kaup?"

"Jah."

"Kes oli selle augu siis puuritud?"

"See oli seal ikka olemas. Arvatavasti on loodus selle teinud."

"Siis mõni kaljupragu —"

"Ei, enam puurimiseaut —"

"Seal see nüüd on, wana sõber! Teie olite mäemees, kaewandus kulkus siisse ja häwitab Teie mõtlemiswõime — mõneks ajaks."

"Aga kaewandustel pole ju allapoole wäljakäiku. Ütlen Teile, olin kaugel kohast, kuhu kuffufin, ja ma kuffufin penifoormate pikufelt läbi maatera."

"Kas seda selgesti nägite?"

"Oh ei — seal walitses pimedus — teifiti ei wõi see ju maatera siimas ollagi!"

"Ei aidanud mingisugune seletus. Me ajasime weel tükki aega juttu ja ta oli wäga terawmõtteline wastaja. Aga kui das ta selle kummalise mõtte peale oli tulnud, et maatera läbi kuffus, seda ma ei tea, igatahes pidas ta sellest kinni ega lastnud end teistele mõtetele juhtida."

"Aga mis Te siis peale hakate, kui arstid Teile halgemajast wälja lasewad?" küsisin ma.

"Seda ma tõesti ei tea. Aga ma ei wõi parata — mul on, nagu wõlgneks maailm mulle eluülespidamise — pealegi kuna ma maatera olen läbi kuffunud."

"Ma naerstin, sest tema nali mõjus külgehakkawalt, ja olin weendunud, et ta kuidagi ikka läbi saab. Minu arwates oli ta kolmkümmend aastat wana ja tugewa kaswuga."

"Nagu ta mulle ütles, töötasid arstid temale peatselt paranemist, kuigi nad talle ta mälu kire tagastituleku kohta weel teatud lubamist ei wõinud anda."

"Ma aitan ennast ilma mäluta," seletas ta rõõmsasti, "ja algan uuesti otsast peale. Mul pole ju enam nimegi."

"Selle wõite odawasti saada," ütlesin mina.

"Jah, üks osa mul sellest juba ongi. Nime-tan enda Rivers'iks, sest et olen East Riveri wälja toodud."

"Mis Teil siis seljas oli?"

"Olin Nadama ülikonnas, nagu mulle räägitsite. Mul on ülikonnast tuline kahju, sest wäga wõimalik, et see minu isiku oleks kindlaks teinud."

"Peab see tähendama et Teil midagi seljas ei olnud?"

"Ei muud kui paar räbalat aluspesust, mil aga kuulsa isiku tõenduseks wähematti wäär-

lust pole! Aga — ma olen rõõmus, et elan, ja niipea kui mu mälu jälle ärkab, tõendan ka, et tõesti maatera läbi kuffufin, ja siis lei-an ma, kust ma siisse kuffufin."

"Doonan südamest, et see Teil lorda läheb, armas sõber!" wastasin ma üles tõustes ja ta kätt pigistades. "Teie asti humitab mind wäga. Kas tohin Teil weel lord waatama tulla?"

"Jah, palun, tehke seda, herra Drice. Siis olen enesele wististi ka juba eesnime wõtnud."

9.

Mees Bostonis.

Olin üsna rõõmsas meeleolus kui sama päewa õhtul Raynori maja ukselella helistasin. Et ma seal nüüd kui Olive nõuandja tahtumist mõõda wõisin siisse ja wälja läta, see tõstis mu meeleolu ja tegi mulle rõõmu.

Seelord wiibis proua Bail meie jutuaamise juures ja awaldas minu peale wäga hea mulje. Ta oli arwata 50 aastat wana, pidas ennast wäga hästi ülewal ja oli meeldiw olemus.

Olive juba sai filmanähtawalt fergemaks, kui ma talle teatasin, et ma furnukuurist pol-nud midagi leidnud. Minu jutustus kummali-sest mehest, kes maatera läbi kuffunud, ära-tas temas fooja kaastunde. Rõdige pealt tah-tis ta teada, kas see mees wähest mitte Amory Manning ei ole, ja kui ma teda ses suhtes rahustasin ja mehe toredat iseloomu kirjeldasin, ütles ta elawalt:

"Mul on temast wäga kahju, ja kui ma teda wõin aidata, siis teen seda heameelega. Kas otsib ta mõnejugust kohta?"

"Wististi, niipea kui ta jälle terweks saab," wastasin mina. "Tema on wäga elawa iseloomuga ja peab igatahes enesele kusaqil leiba teenima."

"Mälu tuleb talle wististi warsti tagasi," arwas proua Bail. "Tundsin meest, kes ka amneestat põdes, aga kuue kuu pärast ärkas ta mälu äkitselt jälle."

"Arstide meelest on tähtjas inimest leida, kes teda tunneks," ütlesin ma. "Ei wõiks ju raske olla, kedagi ta sugulast wõi tuttawat leida. Juba ta kummaline hääl annaks ta tunda."

"Mimake lord ta rääkimist järele!" nõudis Bail, ja ma katsusin jõudumööda nimetu halge häälega ühetooniliselt rääkida.

"Kui kummaline!" ütles Olive. "Mitte wähematti warju modulatsioonist. Amory Manningil oli täielik meeloodilik hääl. Ütlesin

talle tihti, et ta toon sama tähendusriikas oli kui ta sõnad."

"Olen tunnud meest, kes tähestikku oskas nii dramaatiliselt üles ütelda, et ta sellega inimesi sama hästi mõis nutma kui naerma ajada," ütles proua Bail.

"Jah, seda olen Ford ka kabarees kuulnud," ütles Olive. "Noh, milline on siis meie järgmine samm, herra Brice? Ah, kui rõõmus ma olen, et see kät Teil on käidud! Partsin tšegi unes —"

"Minu arvates peafime ajalehte kuulutuse panema," seletasin ma. "Miks ei ole Manningi sugulased seda veel teinud? Ja tal peab ometi olema ärisõpru. Miks waitivad need?"

"Avalikult ütelda, et tea ma herra Manningi äriasjadest midagi muud kui seda, et ta on erainsener," vastas Olive. "Tema jügu-lasteft tunnen ma ainult ta õde, proua Rusfelli, ja see ei tea ka, mis peab tegema. Tema mees wiibib Brantsusmaal ja ta on abitu ja meeleheitel, kuna ta oma wenda südameft armastab."

"Noh, ma pean küll proua Rusfelli juure minema ja temalt ta wenna ärisõprade järele pärima."

"Jah, seda tehke! Ja kuidas on lugu detektiiviga, kellest rääkisite?"

"Ma astun temaga ühendusse."

"Rõõmustan ühe detektiiviga tuttawaks saamast," tähendas proua Bail. "Tundsin meest, kes tahtis detektiiviks saada, aga ta juri. Digt detektiivi pole ma veel tiial näinud."

"Bennington Wise on igatahes õige detektiiv," ütlesin mina. "Pealegi teatan ma politseile et eradetektiivi wõtame, preili Raynor. Politseiga peab ilka hästi läbi saama."

"Tehke, nagu arwate, herra Brice," seletas Olive. "Kui ma aga neid hirmsaid politseinikke jälle ei tarwitse näha!"

* * *

Järgmisel hommikul jutustasin ma Morale oma büroos, kuidas asi edasi arenenud, ja dikteerisin talle kirja herra Wisele, mille ta kohe ära saatis.

Sis läksin politseisse.

Seal ootas mind üllatus. Politseiuilem oli ühe huwitawa kirja saanud, mille ta mulle kohe lugeda andis ja mis järgmine oli:

Politseil peawalitsusele, New York City.

Mu herrad!

Möödunud keskädalal wiibisin ma New Yorgis ja läksin muu seas ka Buritani krediideltst majas. Mul oli seal 10. korral tegemist, ja kui ma hiljem sõidutooli ootasin, nägin ko-

jas just sõidutooli ees rewolwri pörandal Wötsin ta üles ja pistin tasku, esimesel silmapilgul mitte selgusel olles, kas see mitte "leibuje omalepidamine" ei ole, kui ma rewolwri (mis pealegi esimese klassi headusega) omale peafsin. Eõepoolest unustasin selle terve loo ja mõllesin selle peale alles kodus Bostonis. Ja siis lugefin ajalehest pangamajas tehtud mõrtsukatööft ja arwan enese kohuseks Teile rewolwrit ja seletust saata. Aga sellegi jätfin tegemata tänaseni ja jaadan Teile nüüd wabanduse. Rewolwri jätan enese kätte, kuni seda nõuate. Kas pean ta Teile saatma ja kuidas? Mõi pean ta stinsele politseie andma. Minu teadmine asjast algab ja lõpeb rewolwri leidmisega, mil, mõib olla, mõrtsukatööga mingisugust ühendust ei ole. Aga ma leidfin ta kell 3 mõi ainult mõni minut peale kella kolme — kui see Teid üldse peaks huwitama. Ma jään veel nädalaks siia (hotel Touraine) ja olen heameelega nõus, kui mind tahate üle kuulata. Aga, nagu öeldud, rohkem ma ei tea, kui seda, mis Teile stin olen teatanud.

Avalikult Nicho'as Lust.

Bostonist saadud kiri oli laupäewa õhtul teele tulnud ja see wihastas herra Martinat. Ta oli ühe mehe saatnud rewolwrit tooma ja meest üle kuulama.

"See mõiks pealegi pettus olla," tähendas ülem. "Niisuguse kirja mõib ainult loll kirjutada."

"On see see rewolwer?" küsifin ma rahulikult.

"Kust mina seda tean?" märistas Martin. "Arwatawasti! Waewalt mõib oletada, et tosin inimest seal just kell kolm pärast lõunat ja nimelt just keskädalal majas rewolwrid maha pillanud. Mina arwan, preili — ütlen seega kurjategia — lastis rewolwri meelega mõi kogemata kukkuda, kui ta, nagu Jenny kirjeldab, trepist alla jooksis. Mu käeb tuitawad selle järele, sest mul on tunne, nagu teaks see rewolwer meile midagi jutustada. Waadake, mina jareldan nii! Teeb keegi naine niisuguse teo, siis mõib oletada, et ta rewolwri maha wistab mõi ka kogemata kaotab — aga mees — mees ei tee seda tiialgi!"

Seda olin ma oodanud ja tal oli teatud määral õigus. Mees lasab sõjariista pärast tegu waewalt kukkuda, ehk olgu stis, ja seda ütlesin Martinile kohe, et ta tahtlust tahab pöörda kellegi teise peale.

"Bole!" vastas tema lühidalt. "Seal ma jaforkas ei mõi kellegist teisest peale Robmani juttugi olla — ja sellest mõib waewalt rääkida."

"Robman!" hüüdisin mina. "Aga tema läks ju kohe pärast lastmist seitsmendal korral sõidutooli."

„Mis?“ Martin kähwas sirgetks. „Kust Te seda teate?“

„Nägin ise. Eõitsin alla — Minnie sõidutoolis — et Jennyt otsida —“

„Millal see oli?“

„Ümber kümme minutit pärast lastmisi. Mina istusin muidugi 12. korral sõidutooli ja et seal kedagi teist ei olnud, siis rääkisin Winniega. Aga seitsemendal korral tuli Rodmann tooli ja siis ma enam ei rääkinud.“

„Tema büroo seisab 10 korral,“ pomises Martin. „Oletame, et tal asjaga tegemist oli ja ta pärast oma korrale üles jooksis — ja siis — h.lem — seitsemendale alla tuli ja seal sõidutooli läks —“

„Näpea kui ta revolwri oli just oma kotta maha pillanud?“

„Ei — lollus! Aga wahest kogemata maha kukkuda lastis.“

„Aga Te ütlesite ju, et mehesoost kurjategijad seda ei tee?“

„Ah mis! Ütlestin kõiksugu asju — ja seda teeksite Teiegi, kui Teil nii palju tegemist oleks. Noh, ma saadan kohe Hudsoni sinna. Küll ta asja selgetks teeb. Ja kui sest midagi wälja ei tule, pole Rodmanil aimugi, et ta tema hambaid on katsumud.“

Nii siis läksin oma büroosse tagasi, kindlas arwamises, et Hudson juba kõik wälja nuustis — kui seal üldse midagi nuustida oli.

Ja midagi oli seal!

Rodman ei olnud õnneks oma büroos. Hudson awas kerge wägivallega ukse ja palus mind enesega kaasa

Esimene, mis nägin, oli suur sõjakaart seinal; see kaart oli täpselt sama suur ja seisis just samal kohal, kus oli seisnud Amos Gatelys kaart. Rodmani büroo seisis nimelt, kui ta laks treppi alamal, just Gatelys büroo all.

See lastis oletada ainult üht, ja Hudson kui ta mina tormasime ühel ajal kaardi juure ja tõmbasime selle kõrwale. Ja tõesti! Me seisime nagu Gatelys toas seinaspeituwa ukse ees.

„Salajane sõidutool!“ sõistastin ma tahtmatult, nagu oleksid seinal olnud kõrwad.

„Eõepolesti!“ wastas Hudson. „Waatame järele!“

Ta awas ukse wägivaldselt ja konstateeris, et üks tõesti erasõidutoolile wiis ja et sõidutooli peatamiseks wajutisnõõbid olemas ja korras olid. Aga et sõidutool ikka weel all wiibis, siis polnud sellega midagi peale hakata.

Hudsoni otsaesine läks kipra.

„Peame selgusele jõudma, kus see neetud sõidutool weel seisatab,“ sõistastas ta. „Siin sünnib imelist asju, mida ma sugugi weel ei tunne.“

Ta pani ukse jälle kinni, seadis kaardi jälle korda, ja siis läksime tasakesi jälle wälja.

Wäljas soowitas ta mulle büroosse tagasi minna ja lubas pärast sinna tulla.

Üüki aja pärast ilmudes, teatas ta, ta waadanud kõik teised ruumid, mis sõidutoolikäigu ääres, läbi ja pole sõidutoolile ühtki teist uft leidnud.

„Mis tõendab, et Gately ja Rodman kuidagi wiisid ühe waiba all olid,“ jatkas ta. „Sest mis otstarbeks wõis Rodmanil muidu üks sõidutoolile olla?“

Mina wastastin, wõimalik olla ju igatahes, et Rodman omale alles toa üüris, kui seal juba sõidutool oli, ja ta seda ilal ei tarwitanud. Wõib olla ka, et ta Gatelyga nii hea sõber oli ja seda sõidutooli tema salajamaks külaskamises tarwitas.

Teisest küljest ütlesin enesele seesmise wastikkusega, et Gately wõib olla inimestega ümber käis, sellest ta ei soowinud, et neid tema juure tulekul nähtaks, ja et ta sellepärast Rodmaniga kokku leppis, et nad tema juure tuleksid ja sealt lahkusid sõidutoolis Rodmani toa kaudu.

Mul polnud Rodmani wastu usaldust, ilma et põhjust teadstin, ja kui ma enesele sellepärast etteheiteid tegin, siis teadstin ometi, et minu instinkt mind wõõraste suhtes wäga harwa oli petnud.

„Gately asjas on midagi, mis weel pole selgunud,“ ütles Hudson-rebane tõsiselt. „Aga see tuleb wälja, herra Brice. See algab juba. Kui me Rodmani ja revolwri wahel ühenduse leiame, oleme juba palju wõitnud. Kui mitte, siis tuleb ta forid tublisti käpile wõtta — wõib olla isegi wangistada. Seda sõidutooli uft et saa ta salata!“

„Tahaksin küll teada, kas herra Rodmanil sarnadust on warjuga, mis herra Brice ukse taga nägi,“ tähendas Nora mõttikult.

„Õm — see wõib olla,“ wastastin mina. „Kõlmawerd, Hudson; on wõimalik, et ma ei ole. Aga mul on, nagu näeks Rodmani pea tõesti selle warju sarnane olewat.“

„Seda tarwis proowida!“ seletas Hudson energiliselt ja ootas minu büroos, kuni Rodman tagasi tuli.

Kuidas ta Rodmani nii kaugele wiis, et tea, aga ta rebasewalus läks korda ja mina silmitsestin Rodmani warju koojast, kuna Hudson temaga Gatelys toas elawalt juttu ajas. Sealjuures oskatas ta asja nii seada, et ma Rodmani kõiksugu seisakutes wõisin silmitseada ja ta nagu igalt poolt waadelda.

Ja kui Rodman siis ilma midagi aimamata oma büroosse oli tagasi läinud, pidin

ma Hudsonile ta elawa käsimumse peale ruttu wastama:

"Kui see mees ei ole see mees, seda ma Gatelyga nägin maadlemat, siis pean ometi ütlemä, et ta täpselt tema warjupilt on. Kui asi ei oleks nii tõsine, ma mõiksin wanduda, et ta sama mees on."

"Sellest on küll, herra Brice," ütles Hudson ja ruttas ülemale teatust wiima.

10.

Penny Wise ja Zizi

Nii kaugele oli asi arenenud, kui Pennington Wise wahela astus. Tema oli kobe walmis asja ajama, sest see lugu huwitas teda ja õnneks oli ta ka waba. Tema oli lubanud preili Raynori juure tulla, ja mina wiibisin preili palwel juba seal, kui ta teatati.

Tema tuli tuppa nii otsekoheselt-loomulikult moel, et ta preili Olivele kobe nähtawalt meeldima hakkas. Aga nii preili kui minu imestuseks ilmus ta ühe pisikese nehu seltsis, kes tema taha seisma jäi ja rahulikult ootas. Kut Olive temale naeratades otse waatas, ütles Wise:

"See on Zizi Tema on minu äris tarwilit oja ja istub meie juures ning kuulab ainult, kui meie räägime."

See laps näis kütkestaw olewat. Ta oli wäike ja õrn, liikus silmapaistwa paenduwusega ja naeratas weetlemalt ja mõistwalt. Tal olid mustad juuksed ja ta mustad silmad taitsisid toas ringi waabates. Aga ta ei rääkinud sõnagi, wõttis toodi, mis Olive talle pakkus, tummalt kummardades wastu ja pani käed, mis linnastatud, tummalt ja ootawalt sülle kokku.

Muhw ja krae olid tal kallist mustarebase nahast, ja kut ta krae awas, tuli nähtawale must, pehme siidipluus, mis ta sirge walge laela õige mõõdulalt lahti jättis.

"Dean köib, mis on seisnud ajalehtedes," algas Wise pikema jututa, "ja palun nüüd mulle jutustada, mis Te muudu weel teate. Rõige pealt seda: kas arwate Teie, preili Raynor, herra Rodmani kurjategijaks?"

"Ei tea dieti," wastas preili. "Jgatades ei usu ma, et herra Gately midagi ülekohtust lawatseks. Tema oli aus mees! Seda wõin Teie kinnitada. Sest ma tundsin teda ju hästi. Mis politsei herra Rodmanist arwab, seda ma ei tea. Aga see näib olewat midagi tõsist. Wahest pettis ta herra Gatelyt ja ahwatles teda tegudele, mida see ilmsüütuteks arwas, kuna nad aga wäga ülekohtused ja ebasõiged olid."

"See mõib olla," tähendas Wise lahkesti. "Kas inimesi ka siia maija tuli herra Gatelyga äriasjus rääkima?"

"Ei ialgi!"

"Noh, siis kuuluvad mele uurimused ainult ta büroorumidesse. Kas olete sealt midagi kahlast leidnud, herra Brice?"

Teatafin kübarandelast, autosedelist ja Mora leitud puudripaberist.

Zizi silmad wälkusid.

"Ja kas ta sai teada, kust see paber pärit on?" küsis ta, ja ta pehme, tafane hääl kajas nagu kell ning näis õhuusse järele jätmaw nagu kaja.

"Jah, see on wiiendast avenuest ühest parfüümikauplusest ostetud," wastasin mina. "Aga seal ei wõidud muidugi ütelda, kes selle ostnud."

"Soomiksin seda näha," ütles Zizi ja jäi jälle wait.

"Teile see ei kuulunud, preili Raynor?" küsis Wise.

"Ei. Mina tarwitan helkjamat sorti. See on tumeroosa. Nägin seda."

"Noh, siis on ostja arwatawasti mustawereline? Wana proua Diggs ei wõinud see olla ja sellepärast wõib oletada, et sel päewal weel keegi naisolewus herra Gately büroos käis. Kes, selle peame teada saama."

"Kübarandel on siin," ütles Olive; "politsei ei arwanud teda tähtsaks."

"Palun, näidake mulle seda," palus Zizi. Olive tõi nõela oma kirjutuslaualt ja andis selle Wisele, kes selle Zizile edasi ulatas.

"See nõel on daami oma, kel siledad, tihedad ja kaunis jämedad juuksed ning head hambad on," ütles Wise rahulikult. "Ta armastab filmatorikawaid asju ja kangeid parfüüme, on kaunis korratu ja pisut hajameelne. Ta on tark ja praktilik ja, kuigi mitte rikas, siis ometi üsna jõukas."

"Jumala pärast!" hüüdis Olive. "Kust Te seda teate?"

"Oo, seda oli kerge naha, aga palju kasu meil sellest ei ole," ütles Wise õlgu kehitates. "Rõige parem on Jenny Boyd käest küsida, kas ta niisugust daami on näinud. Selle Jenny pean üldse tublisti käpile wõtma. Tema ei ole weel laugelsti kõite tunnistanud, mis teab."

"Tõhin sisse tulla?" küsis läweli pehme hääl, ja sinna ilmus proua Bail.

Kui teda teretama tõusime ja Olive teda herra Wisele tutvustas, wahtis proua sellele uudishimulikult ja uuriwalt näkku. Wise naeratus rõõmustas proua Baili nii, et ta Wise toga istuwat Zizit tähelegi ei pannud.

"Palun, ärge laske ennast eksitada," ütles ta ja wõttis istet. "Jatkate rahulikult, nagu ei o'lekski ma siin. Ah, armas Olive, kas herra Wisele kirja näitajite?"

"Ei, sel pole tähtsust," wastas Olive.

„Kiri on alati tähtis,“ fajas Zizi magus kellahäääl nurgast, ja proua Bail ehmatas.

„Kes see on?“ hüüdis ta ja wõttis lorgneti filmade ette.

„Mäita ennast, Zizi!“ ütles Wise. „See on on minu abiline, Bail. Ta ei kuulu meie nõufoogu hulka, on aga tarwilt Ma ei osta seda Teile seletada, aga küll Te temaga juba tuttawaks saate.“

Zizi kummardas, naeratas ja wajus jälle unustusse.

Proua Bail oli pisut kohmetu, ei imestanud aga sugugi.

„Jah, nagu see ilus noor laps üsna dieti ütleb: kiri on alati tähtis,“ ütles ta. „Sain kord kirja, mis mu terwele elule teise pöörde andis.“

„Mis kiri see on?“ küsis Wise.

„Oh, sain ta täna hommikul,“ wastas Olive, „aga et tal nimi puudus, siis ei pannud ma teda tähele. Onu Amos ütles alati—nimeta kirjad ahju!“

„Tõsi küll, aga niisuguse tõlise asja puhul wõib ka nimeta kiri tähtis olla,“ arwas Wise.

„On ta naisterahwast ja allakirjutatud, ühelt sõbrannalt?“ küsis Zizi pehme hääle.

„Olete Teie ta kirjutanud?“ küsis Olive ja pööras kohkudes Zizi poole.

„Oh ei! Aga 90% kõigist nimeta kirjadest kirjutawad naisterahwad ja wähemalt 90% neist kannawad allkirja „üks sõbranna“, wastas wäike neiu naeratades.

„Kas tohin seda kirja näha?“ küsis Wise.

„Muidugi! toon ta kohe!“

See oli Zizi, kes rääkis! Ja lähemal pilgul seisis ta kirjutuslaua ees, wõttis ühest sahtlist lahise kirja, wiis ta Wisele ja istus ise jälle oma kohale.

Proua Bail ahmis hänge ja Olive küsis suuril, imestawaill silmil: „Kust Te teadsite, kus kiri seisis?“

„Midagi pole nii kerge!“ oli wastus.

„Seitsaandil kui kirjast jutt on, wiibistid Teile filmad sahtlil.“

Olive naeris. See kummaline wälke neiu, kel tõsine nägu ja tantswad filmad, oli üliarwas laps.

„Ma loen kirja Teile loaga ette,“ ütles Wise, ja kui Olive pead noogatas, algas:

„Preili Raynor!“

Lõpetage N. G. mõrksula otsimine. Muidu kukute weel ise sisse. See on aus sõna. Saatke kõik detektiivid koju, wõi olge tagajärgebe

peale walmis. Kord hoiatatu ma Teid ja mitte enam.

Üks sõbranna.“

„Naisterahwas —“ pomises Wise.

„Arinaisterahwas,“ täendas Zizi.

„Wahest mõni naisstenograaf,“ jatkas Wise.

„Do, ega Te ometi ei arma, et Jenny?“ hüüdis Olive.

„Ei, ei, selle on keegi targem naissolemus kirjutanud.“

„Oh, herra Wise,“ palus proua Bail, „kas ei wõi Te meile seletada, kust Te seda sõit teate?“

„Seameelega,“ ütles Wise naeratades. „Sõitets: see isik tarwitab üht ainust ärikirja kautas paberipognat. Teisets on ta masinakiri nii ühtlane ja laitmatu, et ta stenograaf peab olema. Lõpuks on ta tark, et seda igapäewast är paberit tarwitas. Arwaksin teda peaaegu mõneks ajalirjanikuks, kui ta stiil ei ütlets, et — mis, Zizi?“

„Teil on õigus. Ta on telegrafist. Lühikesed ütlused näitawad seda. Ja tark ta on — saatis koopia, ja mitte algupärase.“

„Miks?“ küsis mina.

„Do, masinakiri on sama individuaalne kui käsikirja. Koopiaal aga ei tule kirjutaja omadused nii esile. Sellepärast arwas saataj ennast wäga targaks, kui koopia saatis. Aga ta on ennast liig kõrgeks hinnanud. Ta pole arwesse wõtnud, kui raske koopia on. Neid on raske puudutada ja kofku panna, ilma et sõrmesäljed järele jääksid. Ja niisuguse jälje on ta siis ka õnnets järele jätnud.“

„Aga tehnika omadused?“ küsis Olive.

„Oste filmatorikaw on pisut kõrgemal seisem s. Palun, waadake ise! S seisab alati teistejt tähtedest kõrgemal.“

„Jah, tõepoolest!“ Olive filmitset kirja.

„Aga kust leiata Teile masina kõrgema s tähega?“

„See pole teejuht, waid tõendus. Kui arwame õige kirjutusmasina olewat leidnud, siis tõendab seda s täht, kuid selle juure ta meid ei wi. Nii, nüüd ma lahkun, preili Raynor, ja wõtan kirja laasa. Sellest on mulle palju kasu. Ugajalt annan Teile teatib. Aga enne kui midagi leian, wõiwad mööduda päewad. Zizi —?“

„Mina jään siia!“ seletas see, ilma et oma kohalt olets liikunud.

„See tähendab, et ta Teist wastuwõtmist palub, preili Raynor,“ naeratas Wise.

(Järgneb).

WILJANDIS

müüwad ajakirja „ROMAAN”i üksiknumbrid ja wõtawad tellimisi wastu:

H-ral H. Leckese raamatukauplus,	Tartu tän.	nr. 12.
„Walgus’e	Lossi tän.	nr. 14.
H-ral A. Rennit	Tartu tän.	nr. 15.
H-ral J. Kalkun	Lossi tän.	
Maakooli õpetajate liidu rmtkpl.	Lossi tän.	
Raudtee raamatukapp jaamas ja kõik ajalehe müüjad.		

Soalsamas müüakse ka

„ROMAAN”i köidetud aastakäike.

Aastakäik 1922, iluköites Mk. 700.—

1923, „ „ 900.—

AJAKIRI „ROMAAN”

pakub oma aastakäikude näol määratut lugemiswara, mis ilalgi wanane.

Aastakäik 1922,	iluköites	Mk.	700.—
	köitmata	„	500.—
Aastakäik 1923.	iluköites	„	900.—
	köitmata	„	700.—

Talituse aadress: Tallinn, Müüriwahe tänow nr. 16.

Rakweres

müüwad ajakirja „Romaan”i üksiknumbrid ning köidetud aastakäike ja wõtawad tellimisi wastu:

Raudtee raamatukapp, herra Widewik, jaamas			
Herra Amberg’i rmtkpl. Tallinna mnt.			
„ P. Oslas’e kauplus	„	„	nr. 34.
„ Priimaan’i rmtkpl. Pikk tän.			
„Odamehe“	„	„	nr. 11.

Üheski Eesti perekonnas

ei tohiks puududa ajakiri „ROMAAN,“ mis oma juttude põnevuse ning hea rahvusvahelise waliku, aga ka rahwaliku keele pärast on tõusnud kolme aasta jooksul

kõige loetavamaks ajakirjaks Eestis.

„Romaan“ tutvustab lugejatele maailma tähtsamate kirjannikkude teoseid ja on awaldanud siiaamaani hulga huwitawaid romaane, jutustusi ja luuletusi enam kui 60 rahvuse kirjandusest. Nii puhta ja mitmekesiselt walitud sisuga ei ole siiaamaani weel olnud warustatud

ükski teine Eesti ajakiri.

„Romaan“ on olnud selles suhtes teerajaja. Seda näitawad mitme teise ajakirja katsed, „Romaanile“ järel teha.

„Romaan“ on igas perekonnas allikaks, kust iga perekonnaliige, olgu noor wõi wana, ammutab meelelahutust ja rõõmu.

Kes on tüdinenud erakondlikkudest näaklemistest ja kelle ergud wajawad puhkust pärast raskete ametikohuste täitmist, see wõtku kätte ajakirja „ROMAAN“ uuem number ja süwenege ta sisusse. „ROMAAN“ rahustab ta erke ja pakub talle kõige kosutawamat meelelahutust. „ROMAAN“ annab talle ülewaate maailma rahwuste kirjanduse mitmesugustest wooludest, kosutab tema waimu ja saab nii tema sõbraks, keda ta ikka jälle igatsusega ootab.

See on tõde, mida kõik „Romaan“ lugejad tõendawad.

— Soowijatele saadame proowinumbrid hinnata. —

Tellimise hinnad lehe esimesel küljel

Wanu aastakäike on weel saada järgmiste hindadega:

1922 aastakäik (18 nr.)	hind	kõitmatult	500	marka.
		ilukõites	700	„
1923 aastakäik (24 nr.)	„	kõitmatult	700	„
	„	ilukõites	900	„

Need aastakäigud on eriti kingituseks väga sündsad.

— Tellimise aadress lehe esimesel küljel. —

Wäljaandja: Kirjastus-osaühisus „ARENG“